

การนำโทษปรับรายวันมาใช้ในคดีคุ้มครองผู้บริโภค

Implementation of daily fines dealing with consumer protection cases

ภูชงค์ ปานช่วย¹ จิตรदारมย์ รัตนวุฒิ² ธัญญาภัส ทองมุสิทธิ์³

Puchong Panchua¹ Jitdarom Rattanawut² Thanyaphat Thongmusit³

Received: Jun 2, 2023 Revised: Jun 25, 2024 Accepted: Jul 16, 2024

---

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี 84100

² รองศาสตราจารย์ ดร., คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี 84100

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี 84100

¹ Graduate student in the Master of Laws for the Degree of Master of Law Field in Law Faculty of Law Suratthani Rajabhat University Suratthani Province 84100.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการลงโทษและโทษปรับในคดีอาญา ศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับโทษปรับทางอาญาของประเทศไทยและต่างประเทศ วิเคราะห์เหตุผลความเหมาะสมการนำโทษปรับระบบรายวันมาใช้ในคดีคุ้มครองผู้บริโภค และได้มาซึ่งแนวทางในการนำโทษปรับในระบบรายวันมาใช้ในคดีคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศไทย โดยศึกษาด้วยระบบการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า โทษปรับเป็นโทษที่บังคับต่อทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดและใช้บังคับแทนที่โทษจำคุกระยะสั้น จำแนกได้เป็น 2 ระบบ ได้แก่ ระบบการปรับแบบอัตราคงที่และระบบการปรับแบบผันตามรายได้ (รายวัน) ซึ่งในคดีคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศไทย ยังคงใช้ระบบการปรับแบบอัตราคงที่ แต่ในต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศสวีเดน ประเทศฟินแลนด์ ประเทศเยอรมนี ประเทศฝรั่งเศส และประเทศสหรัฐอเมริกา ต่างนำโทษปรับแบบรายวันมาใช้บังคับอย่างทั่วไป ทั้งนี้ด้วยเหตุผลที่ว่าระบบโทษปรับรายวัน จะกำหนดจำนวนเงินปรับแปรผันไปตามความหนักเบารุนแรงของของผิดและแปรผันไปตามรายได้ของผู้กระทำความผิด ทำให้เกิดผลทางกฎหมายอย่างเสมอภาคระหว่างผู้กระทำความผิดที่มีฐานะร่ำรวยกับผู้กระทำความผิดที่มีฐานะยากจน ซึ่งหมายความว่ารวมถึงผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ประกอบการในคดีคุ้มครองผู้บริโภคด้วย ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะทางหลักการขึ้นว่า ประเทศไทยควรนำเอาระบบโทษปรับแบบรายวันมาใช้ในคดีคุ้มครองผู้บริโภค ด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมหมวดว่าด้วยโทษปรับแบบรายวันขึ้นในกฎหมาย โดยมีหลักการการพิจารณาปรับใน 3 ประการ ได้แก่ 1) ความรุนแรงของการกระทำ 2) ผลจากการกระทำ และ 3) สถานะทางการเงินของผู้กระทำความผิด

คำสำคัญ: โทษปรับอัตราคงที่, โทษปรับแบบรายวัน, คดีผู้บริโภค

Abstract

The objectives of this research are to study the theoretical concepts related to punishment and fines of criminal cases, investigate the legal measures related to the enforcement of criminal fines in Thailand, analyze the rationale of legal measures for applying the daily systemic fines of consumer protection cases in Thailand and foreign countries and obtain guidelines for applying the principles of daily fine systems used for consumer protection cases in Thailand. In this regard, the study was conducted by a qualitative research system. The study was found that fines were imposed on the offender's property instead of short-term imprisonment. It could be divided into 2 systems, namely the fixed rate adjustment and the inverse adjustment according to income (daily fines). The consumer protection case of the country at present, the law still uses a fixed rate adjustment system. but in other countries such as Sweden, Finland, Germany, France and the United States certify the inverse fine penalty system based on income (daily fines) applicable in a general manner. The reason that the penalty system of income-based inverse fine imposes a fine in which the amount of the fine is proportional to the degrees of the penalty or the severity of the offenses and varies according to the income or economic status of the offenders as well. Thus, creating equal legal effects between rich and poor offenders. This includes the case of entrepreneur or business operator offenders of consumer protection cases. Therefore, the principal recommendations, that is, Thailand should accept the introduction of the income-based inverse penalty system (daily fine) to apply for consumer protection cases with the section amendment of "Daily fine" in the Consumer Protection Act B.E. 2522. There are 3 factors to determine appropriate fines for offenders: 1) the severity of the act, 2) the consequences of the act, and 3) the offender's financial status.

Keywords: Fixed rate fine, Daily fine, Consumer case

บทนำ

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 ได้สร้างมาตรการบทลงโทษทางอาญาไว้ในกรณีให้ผู้ประกอบการฝ่าฝืนความคุ้มครองของฝ่ายผู้บริโภค เพื่อใช้บังคับกับฝ่ายผู้ประกอบการหลากหลายสภาพบังคับ โทษจำคุก โทษจำคุกและปรับ และโทษปรับ เป็นต้น ถึงแม้ว่าพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 จะมีบทบัญญัติที่กำหนดโทษให้ต้องรับผิดชอบในทางอาญาจากกรณีผู้ประกอบการกระทำการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคไว้หลากหลายกรณีก็ตามและได้มีการนำเอาหลักโทษปรับรายวันมาใช้ (Day Fine) ตามที่ปรากฏอยู่ในมาตรา 56/5 ที่ว่า ให้สามารถปรับรายวันได้ วันละไม่เกิน 20,000 บาท จนกว่าจะแสดงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ว่าได้ดำเนินการแล้ว เป็นต้น แต่กระนั้นก็ยังเกิดปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายอยู่เช่นกัน กล่าวคือตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ได้กำหนดโทษทางอาญาไว้ โดยเฉพาะโทษปรับและโทษจำคุก แต่ก็ไม่สามารถบังคับใช้ได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพอย่างเพียงพอ เนื่องจากการกำหนดอัตราโทษปรับทางอาญาส่วนใหญ่ของกฎหมายดังกล่าวนี้ ยังคงอยู่บนหลักระบบการปรับแบบอัตราตายตัว (Fixed Rate) ซึ่งหมายถึง การกำหนดอัตราค่าปรับที่แน่นอนตายตัวไว้โดยกฎหมาย [1] เช่น มาตรา 45 กำหนดโทษจำคุกหรือปรับไว้ไม่เกิน 5 ปี และปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือ มาตรา 49 กำหนดโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 100,000 บาท เป็นต้น ทำให้เมื่อจะมีการเปรียบเทียบปรับทางอาญา จึงต้องยึดถืออัตราค่าปรับตายตัวตามที่กฎหมายกำหนดไว้เป็นสำคัญ โดยมีได้นำเอาหลักการทางสภาพเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดมาคิดคำนวณเป็นฐานค่าปรับ ปรากฏรายละเอียดตารางสรุปการกำหนดโทษปรับ ดังนี้

ตารางที่ 1

ตารางแสดงสภาพบังคับของโทษปรับทางอาญาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522

ประเภท	จำนวน	มาตรา	ตัวอย่างการปรับรายวันแบบอัตราคงที่	หมายเหตุ
1. โทษจำคุกสถานเดียว	ไม่ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	-	-
2. โทษจำคุกและโทษปรับ	17 มาตรา	45, 46, 47, 48, 49, 50, 52, 53, 56/2, 56/3, 56/4, 56/5, 56/6, 57, 57 ทวิ, 60, 61	มาตรา 56/5 กำหนดโทษจำคุกไว้ไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 600,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับและให้สามารถปรับรายวันได้ วันละไม่เกิน 20,000 บาทจนกว่าจะแสดงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ว่าได้ดำเนินการแล้ว	ไม่อยู่ในบังคับพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565

ประเภท	จำนวน	มาตรา	ตัวอย่างการปรับรายวันแบบอัตราคงที่	หมายเหตุ
3. โทษปรับสถานเดียว	3 มาตรา	51, 54, 55,	มาตรา 51 กำหนดให้ปรับรายวันได้วันละไม่เกิน 10,000 บาท หรือไม่เกินสองเท่าของค่าใช้จ่ายที่ใช้สำหรับการโฆษณาในตลอดระยะเวลาที่ยังฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม มาตรา 54 ปรับไม่เกิน 200,000 บาท มาตรา 55 ปรับไม่เกิน 100,000 บาท	อยู่ในบังคับพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ.2565 กล่าวคือ ไม่ถือว่าเป็นโทษทางอาญา

จากจุดอ่อนของระบบการปรับแบบอัตราคงที่นี้ ทำให้สภาพบังคับหรือโทษทางอาญาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 ไม่อาจช่วยในการยับยั้งให้ผู้ประกอบธุรกิจหรือฝ่ายผู้ประกอบการเกิดความเกรงกลัวในโทษได้อย่างเพียงพอ ทั้งนี้ก็เพราะว่าธุรกิจบางประเภท ฝ่ายผู้ประกอบการสามารถแสวงหาผลกำไรจากการประกอบธุรกิจที่ฝ่าฝืนความคุ้มครองของกฎหมายผู้บริโภคอยู่ในสัดส่วนที่มากกว่า เช่น กฎหมายกำหนดโทษปรับเพียง 100,000 บาท หรือกำหนดโทษปรับรายวันวันละ 10,000 บาท แต่ฝ่ายผู้ประกอบการได้ประโยชน์จากการประกอบธุรกิจที่ฝ่าฝืนกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ถึงวันละ 200,000 บาท เป็นต้น ซึ่งในกรณีข้อเท็จจริงเช่นนี้ ฝ่ายผู้กระทำความผิดก็ย่อมยินยอมจ่ายค่าปรับนั้น เพื่อกระทำการละเมิดต่อกฎหมายต่อไป เพราะยังคงได้ผลกำไรที่มากกว่าสภาพบังคับของโทษทางกฎหมายนั่นเอง หรือก็คือประสิทธิภาพเชิงบังคับของกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคไม่อาจสนองต่อทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence Theory) [2] ได้อย่างเหมาะสม ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงเห็นว่าควรที่จะกำหนดบทลงโทษปรับทางอาญาตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคให้ได้สัดส่วนในการลงโทษที่เพียงพอ เพื่อเป็นการยับยั้งและป้องกันการกระทำผิดกฎหมายให้ฝ่ายผู้ประกอบการเกิดความเกรงกลัวในโทษทางกฎหมายที่จะได้รับมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะทำการศึกษาในประเด็นการนำโทษปรับในรูปแบบ Day fine มาใช้บังคับอย่างเต็มรูปแบบ โดยเฉพาะจากกรณีการคิดคำนวณค่าปรับจากสภาพทางเศรษฐกิจของฝ่ายผู้ประกอบการเพิ่มเติมเข้าไปกับมาตรการโทษปรับรายวันที่ได้นำมาใช้บังคับแล้วกับพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ในปัจจุบันในชื่อหัวข้อการศึกษาว่า “การนำระบบโทษปรับรายวันมาใช้บังคับในคดีผู้บริโภค” เพื่อให้เกิดการพัฒนาการเปรียบเทียบปรับในคดีผู้บริโภคได้อย่างเท่าทันกับสภาพเศรษฐกิจของประเทศไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการลงโทษ แนวคิดเกี่ยวกับการบังคับโทษปรับในคดีอาญา และแนวความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค
2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคและการบังคับโทษปรับทางอาญา ของประเทศไทยและของต่างประเทศ ประกอบด้วยประเทศสวีเดน ประเทศฟินแลนด์ ประเทศเยอรมนี ประเทศฝรั่งเศส และประเทศสหรัฐอเมริกา
3. เพื่อวิเคราะห์เหตุผลและความเหมาะสมของมาตรการทางกฎหมายในการนำโทษปรับระบบรายวันมาใช้ในคดีคุ้มครองผู้บริโภค
4. เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางในการนำหลักการโทษปรับในระบบรายวัน (Day Fine) มาใช้ในคดีคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศไทย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษารั้ครั้งนี้ ดำเนินการศึกษาด้วยระบบวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) อาศัยการค้นคว้า ข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) อาทิ กฎหมาย หนังสือ ตำรา บทความวิชาการ เป็นต้น และรวมถึงแหล่งข้อมูลจากระบบออนไลน์ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปสู่การเรียบเรียงด้วยการพรรณนาความ แบ่งออกเป็น 5 บทการศึกษา ได้แก่ บทที่ 1 ความเป็นมาและสภาพแห่งปัญหา บทที่ 2 ศึกษาทบทวนแนวคิด เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษ รวมถึงแนวคิดว่าด้วยการลงโทษปรับทางอาญา บทที่ 3 ศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคและการบังคับโทษปรับทางอาญาของ ประเทศไทยและของต่างประเทศ ประกอบด้วย ประเทศสวีเดน ประเทศฟินแลนด์ ประเทศเยอรมนี ประเทศ ฝรั่งเศส และประเทศสหรัฐอเมริกา บทที่ 4 การวิเคราะห์เหตุผลและความเหมาะสมในการนำระบบโทษปรับ รายวันมาใช้ในคดีคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศไทย และบทที่ 5 สรุปและเสนอแนะแนวทางในการนำหลักการ โทษปรับในระบบรายวัน (Day Fine) มาใช้ในกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศไทย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามกรอบวัตถุประสงค์ ปรากฏรายละเอียดตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. ผลการวิจัยเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

ผลการวิจัยเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการศึกษา ประกอบด้วย

- 1) ทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการลงโทษ และ 2) แนวคิดเกี่ยวกับโทษปรับในคดีอาญา

1) ทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการลงโทษ

ภายใต้หลักการอาชญาวิทยาในปัจจุบัน มีการจัดกลุ่มแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีว่าด้วยการลงโทษ ออกเป็น 4 กลุ่มทฤษฎี [3] ได้แก่ (1) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทน (Retribution) (2) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่หรือปราบปราม (Deterrence) (3) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อตัดโอกาสการกระทำความผิด (Incapacitation) และ (4) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด (Rehabilitation)

(1) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทน (Retribution)

การลงโทษเพื่อการทดแทนเป็นวัตถุประสงค์ในการลงโทษที่เก่าแก่ที่สุด เป็นแนวคิดซึ่งมีการพัฒนามาจากปรัชญาพื้นฐานว่าอาชญากรรมเป็นการประทุษร้ายต่อผู้อื่น ดังนั้นจึงสมควรที่ผู้กระทำความผิดจะต้องได้รับการลงโทษสนองตอบแก้แค้นให้สาสมอย่างรุนแรงกับอาชญากรรมที่ได้ก่อขึ้น กล่าวคือเป็นการลงโทษเพื่อชดเชยและให้สาสมกับความผิดที่เกิดขึ้นนั่นเอง และถือกันว่าเมื่อบุคคลหนึ่งได้กระทำความผิดต่อบุคคลหนึ่งอีกฝ่ายหนึ่งแล้ว บุคคลซึ่งเป็นฝ่ายเสียหายก็มีสิทธิที่จะตอบโต้แก้แค้นได้แม้จะเป็นสิ่งที่ไม่สมควรก็ตาม ส่งผลทำให้รูปแบบของการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทนนั้น จะมีลักษณะที่รุนแรงโหดร้ายอย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทนนี้ ไม่เป็นที่นิยมในหมู่นักทฤษฎีทั่วไป เนื่องจากมองว่าการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทนนั้น มุ่งที่จะคำนึงถึงว่าโทษที่จำต้องใช้ลงโทษนั้นเหมาะสม และได้สัดส่วนกับความร้ายแรงของการกระทำผิดหรือไม่ และเมื่อผู้กระทำผิดได้รับโทษครบตามคำพิพากษาแล้วก็จะได้รับการปล่อยตัว โดยมีได้คำนึงถึงว่าผู้นั้นมีแนวโน้มในการทวนกลับมากระทำความผิดซ้ำและเป็นอันตรายต่อสังคมอยู่อย่างไร

(2) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่หรือปราบปราม (Deterrence)

การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งหรือปราบปราม เริ่มมีวิวัฒนาการในตอนปลายศตวรรษที่ 18 ทฤษฎีนี้เชื่อว่าการกระทำความผิดเกิดขึ้นจากการที่บุคคลไม่มีความเกรงกลัวต่อกฎหมาย การลงโทษจึงจำต้องมีขึ้นเพื่อป้องกันการกระทำความผิดและใช้วิธีการลงโทษอย่างหนักต่อผู้กระทำความผิด เพื่อให้ผู้กระทำความผิดเข็ดหลาบไม่กล้ากระทำความผิดซ้ำอีก และเพื่อเป็นเยี่ยงอย่างให้คนอื่นเห็นว่าถ้ากระทำความผิดฐานนั้นแล้วจะต้องรับโทษอย่างเดียวกัน ส่งผลในทางจิตวิทยาทำให้เมื่อคนทั่วไปเห็นตัวอย่างจากการถูกลงโทษแล้วก็จะเกิดความเกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิดนั้น การลงโทษภายใต้ทฤษฎีนี้จะต้องมีความแน่นอนในการนำตัวผู้กระทำความผิดมารับโทษ และเมื่อมีการกระทำความผิดจะต้องสามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้อย่างรวดเร็ว โดยผู้กระทำความผิดนั้นจะต้องถูกลงโทษอย่างเสมอภาคไม่มีการเลือก อย่างไรก็ตาม มีนักวิชาการอีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่าการลงโทษเพื่อการข่มขู่หรือปราบปรามนี้ไม่สามารถที่จะป้องกันการกระทำความผิดซ้ำได้ เนื่องจากการลงโทษเพื่อการข่มขู่ มิได้มีจุดมุ่งหมายที่จะเพิ่มพูนความสามารถในการที่ผู้กระทำความผิดจะสามารถประกอบอาชีพเพื่อหาเลี้ยงชีพได้โดยชอบด้วยกฎหมาย และไม่ได้มุ่งหมายที่จะช่วยทำให้เขาสามารถหลีกเลี่ยงสภาพจากการถูกขังจู่ให้กระทำความผิดได้ นอกจากนี้ ยังมีได้คำนึงถึงการให้ความช่วยเหลือหลังจากผู้ต้องขังพ้นโทษ ส่งผลทำให้ผู้ที่เพิ่งพ้น

โทษไม่อาจที่จะดำเนินชีวิตให้ถูกต้องตามกฎหมายและหันกลับไปกระทำผิดซ้ำ หรือก็คือผู้พ้นโทษไม่อาจใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างปกติสุข

(3) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อตัดโอกาสการกระทำความผิด (Incapacitation)

การลงโทษเพื่อตัดโอกาสการกระทำความผิด มีหลักการสำคัญจากแนวคิดที่ว่า อาชญากรรมย่อมไม่เกิดขึ้น ถ้าไม่มีอาชญากรหรืออาชญากรนั้นไม่มีโอกาสที่จะกระทำความผิด ดังนั้น การป้องกันไม่ให้เกิดอาชญากรรมขึ้นในสังคม จึงจำเป็นต้องควบคุมตัวผู้กระทำความผิดไว้ หรือกีดกันตัวผู้กระทำความผิดออกจากสังคมชั่วระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งขึ้นอยู่กับประเภทของผู้กระทำความผิด โดยถือว่าการลงโทษเช่นนี้เป็นการลงโทษที่บั่นทอนความสามารถของผู้กระทำความผิดเพื่อให้หมดโอกาสในการกระทำความผิดด้วยวิธีการต่าง ๆ การลงโทษที่ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์นี้ เช่น การจำคุก การกักขัง เป็นต้น อันเป็นการกั้นผู้กระทำความผิดออกไปจากสังคมเป็นการชั่วคราว เพื่อให้สังคมปลอดภัย การลงโทษเพื่อคุมครองสังคมนี้มีแนวคิดทฤษฎีคล้ายกับทฤษฎีข่มขู่หรือปรามและทฤษฎีแก้ไขฟื้นฟู เนื่องจากทั้งสามทฤษฎีดังกล่าวต่างมีความมุ่งหมายที่จะมิให้ผู้กระทำความผิดหวนกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก แต่อย่างไรก็ตาม ก็ยังคงปรากฏความแตกต่างกันในข้อที่ว่าทฤษฎีข่มขู่หรือปรามมุ่งเน้นให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิดอีก ส่วนทฤษฎีการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด มุ่งเน้นการอบรมมิให้ผู้กระทำความผิดหวนกลับมากระทำความผิดซ้ำและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมต่อไปได้ [4] แต่ตามทฤษฎีตัดโอกาสในการกระทำความผิด ได้มุ่งเน้นถึงการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ โดยทำให้ผู้กระทำความผิดหมดโอกาสที่จะกระทำความผิด เช่น การลงโทษประหารชีวิต ซึ่งเป็นการตัดโอกาสไม่ให้เกิดการกระทำผิดได้อย่างชัดเจนที่สุด การควบคุมตัวโดยการลงโทษจำคุก ซึ่งอาจเป็นการตัดโอกาสในการกระทำความผิดชั่วเวลาหนึ่งหรือตลอดชีวิตของผู้กระทำความผิด เป็นต้น

(4) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด (Rehabilitation)

การลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด มีพื้นฐานความเชื่อที่ว่าอาชญากรรมไม่ได้เกิดขึ้นโดยความสมัครใจของผู้กระทำความผิด แต่การกระทำความผิดของมนุษย์ล้วนถูกกำหนดจากปัจจัยกระตุ้นต่าง ๆ ร่วมกันและรวมถึงสิ่งแวดล้อมที่มีส่วนกดดันและหล่อหลอมจนบุคคลนั้นต้องหันหน้าไปสู่การกระทำความผิด ปัจจัยเหล่านี้จึงอยู่นอกเหนือการควบคุมของมนุษย์ ดังนั้น การลงโทษจึงควรพิจารณาถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดการกระทำความผิดและหาแนวทางในการแก้ไขเป็นรายบุคคล เพื่อหาสาเหตุแห่งการกระทำความผิดและแนวทางในการแก้ไขเฉพาะราย โดยให้โอกาสแก่ผู้กระทำความผิดได้กลับตัวและแก้ไขปรับปรุงให้มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น จึงอาจกล่าวได้ว่ามาตรการในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเป็นการบำบัดผู้กระทำความผิดโดยมีการใช้แนวทางสังคมศาสตร์และทางจิตวิทยาเข้ามาช่วยแก้ไขพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดเป็นสำคัญ เช่น การสอนศีลธรรม การอบรมทางศาสนา การฝึกวิชาชีพ การให้การศึกษาทั่วไป การรักษาพยาบาล การให้ความช่วยเหลือหลังพ้นโทษ และการแก้ไขสภาพแวดล้อม เป็นต้น ซึ่งอาจทำได้โดยการจัดการมิให้ผู้กระทำความผิด

อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการกระทำผิดขึ้นอีก อาจจะใช้มาตรการคุมประพฤติแทนการลงโทษจำคุก การจำแนกประเภทนักโทษในเรือนจำ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปแล้ว จากทฤษฎีการลงโทษทั้ง 4 กลุ่มทฤษฎี วัตถุประสงค์ในการลงโทษตามแต่ละทฤษฎีต่างดำรงอยู่ในบริบทที่แตกต่างกันออกไป ด้วยเหตุนี้ การลงโทษผู้กระทำความผิด จึงไม่อาจยึดถือทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งเพื่อนำมาใช้เป็นหลักในการลงโทษผู้กระทำความผิดได้โดยเด็ดขาด เพราะแต่ละทฤษฎีเหล่านั้น ต่างดำรงอยู่ในบริบทที่มีทั้งข้อดีและข้อด้อยด้วยกันทั้งสิ้น ดังนั้น ในการพิจารณาพิพากษาคดีศาลจึงมีหน้าที่จะต้องพิจารณาถึงลักษณะและพฤติการณ์การกระทำผิด โดยผสมผสานการตามทฤษฎีการลงโทษตามต่าง ๆ เพื่อให้การลงโทษเป็นไปอย่างเหมาะสมกับการกระทำความผิดอย่างเกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุด

2) แนวคิดเกี่ยวกับโทษปรับในคดีอาญา

“โทษปรับ” เป็นโทษอาญาสถานหนึ่ง กำหนดขึ้นเพื่อใช้ลงโทษผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา และกฎหมายที่มีโทษทางอาญาอื่น ๆ ในความเห็นทางวิชาการมองว่าการบังคับใช้โทษปรับปรากฏข้อดีอยู่หลายประการ ได้แก่ ประการแรก การใช้โทษปรับมีต้นทุนในการบริหารจัดการต่ำกว่าโทษจำคุก รวมถึงการคุมประพฤติและการกักบริเวณ ประการที่สอง สังคมไม่ต้องสูญเสียทรัพยากรมนุษย์จากแรงงานที่ต้องโทษจำคุก ทำให้ผู้กระทำความผิดสามารถกลับมาทำงานอันเป็นผลพวงลูกโซ่ไปถึงระบบเศรษฐกิจ และประการที่สาม โทษปรับไม่ก่อให้เกิดผลกระทบด้านลบ หรือ “ตราบาป” (Social Stigma) แก่ผู้กระทำความผิดอย่างเช่นโทษจำคุก [5]

การจำแนกประเภทของโทษปรับ ในระบบสากลจะทำการจำแนกออกเป็น 2 ระบบสำคัญ ได้แก่ ระบบโทษปรับแบบอัตราคงที่ (Fixed Fine) และระบบโทษปรับแบบผูกผันตามรายได้ (Day Fine)

(1) โทษปรับแบบอัตราคงที่

การลงโทษปรับตามจำนวนที่กฎหมายกำหนด (Fixed Fine) หรือโทษปรับแบบอัตราคงที่นี้ เป็นการลงโทษปรับที่มีรูปแบบทั่วไปของการลงโทษที่เป็นตัวเงิน เป็นการลงโทษทางการเงินที่นิยมใช้กันมากที่สุดในระบบกฎหมาย โดยศาลที่มีอำนาจจะเป็นผู้สั่งให้ผู้กระทำความผิดทางอาญา ชำระค่าปรับในอัตราที่กำหนดเป็นจำนวนเงินที่แน่นอน (Fixed Fine) โทษปรับในรูปแบบนี้จำนวนค่าปรับจะขึ้นอยู่กับความรุนแรงของการกระทำความผิดและความน่าตำหนิของผู้กระทำความผิด [6] โดยไม่คำนึงถึงฐานะหรือรายได้ของผู้กระทำความผิด การปรับตามจำนวนที่กฎหมายกำหนดนี้มักจะบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา โดยกำหนดอัตราเพดานขั้นสูงสุดและต่ำสุดของจำนวนเงินค่าปรับ ดังนั้น ในการลงโทษปรับศาลจึงเป็นผู้ใช้ดุลพินิจในการปรับ โดยต้องปรับไม่เกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้ อย่างไรก็ตาม การปรับตามดุลพินิจของศาลมักมีปัญหาว่า จำนวนค่าปรับเท่าไรถึงจะมีความเหมาะสมกับการลงโทษผู้กระทำความผิดหรือสะท้อนถึงการกระทำความผิดนั้นได้ และจำนวนเงินค่าปรับเท่าใดที่ผู้กระทำความผิดจะมีความสามารถในการชำระค่าปรับ ดังนั้น สิ่งที่ต้องคำนึงถึงและถือว่าเป็นจุดอ่อนในการลงโทษปรับตามระบบนี้ คือ การนำความเป็นอยู่

และฐานะทางการเงินของผู้กระทำความผิดแต่ละรายมาพิจารณาในการกำหนดค่าปรับ และเพื่อให้การลงโทษปรับบรรลุวัตถุประสงค์กับผู้กระทำความผิดทุกฐานะ มิฉะนั้นการลงโทษปรับโดยวิธีนี้จะไม่ส่งผลกระทบต่อผู้กระทำความผิด เพราะผู้กระทำความผิดที่มีฐานะร่ำรวยจะสามารถชำระค่าปรับได้ ในทางกลับกันอาจส่งผลกระทบต่อมากเกินไปได้สำหรับผู้ที่มีฐานะยากจนที่ไม่สามารถชำระค่าปรับได้

(2) โทษปรับแบบผกผันตามรายได้

รูปแบบของการลงโทษปรับแบบผกผันตามรายได้ หรือที่เรียกกันว่า “Day fine” หรือโทษปรับแบบรายวัน เป็นโทษปรับที่กำหนดค่าปรับโดยคำนวณจากรายได้ของผู้กระทำความผิดเป็นฐาน กล่าวคือ จำนวนเงินปรับจะแปรผันตรงกับความหนักเบาของโทษที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิด และแปรผันตรงกับรายได้หรือสถานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดในขณะที่ได้กระทำความผิด ซึ่งระบบดังกล่าวเป็นระบบที่ยังไม่เคยถูกนำมาใช้ในประเทศไทย จึงยังไม่มีนิยามเป็นภาษาไทยให้กับระบบดังกล่าวในระบบกฎหมาย มีแต่เพียงชื่อเรียกหรือคำแปลที่ปรากฏในเอกสารทางวิชาการหลายฉบับ บ้างก็เรียกว่า “ระบบโทษปรับตามสถานะทางเศรษฐกิจ” หรือ “ระบบโทษปรับผกผันตามรายได้” หรือ “ระบบวันปรับ” เป็นต้น รูปแบบของโทษปรับในกรณีนี้ จะสามารถป้องกันผู้กระทำความผิดที่ใช้เงินเป็นเครื่องมือในการซื้อสิทธิในการกระทำความผิด กล่าวคือ ใช้เงินมายุติคดีอาญาด้วยการยินยอมเสียค่าปรับ เพราะเห็นว่าการฝ่าฝืนกฎหมายยังคงก่อผลประโยชน์หรือกำไรทางธุรกิจให้แก่ตนมากกว่าการถูกลงโทษตามกฎหมาย ซึ่งมักจะเกิดขึ้นกับผู้กระทำความผิดที่มีสถานะทางการเงินที่ร่ำรวย หรือ อยู่ในฐานะของผู้ประกอบการ หรือผู้ประกอบการธุรกิจ มีข้อสังเกตว่า ด้วยระบบโทษปรับแบบคงที่ ซึ่งเป็นระบบโทษปรับแบบเก่าที่ถูกใช้ในระบบกฎหมายเดิม เป็นอุปสรรคและไม่มีความเหมาะสมต่อทิศทางในการปฏิรูปดังกล่าว กล่าวคือ เป็นระบบที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการลงโทษผู้กระทำความผิดที่มีสถานะทางเศรษฐกิจต่างกัน จึงทำให้แนวโน้มของการปฏิรูประบบยุติธรรมเพื่อแก้ไขปัญหา “นักโทษล้นคุก” นั้น มักจะเปลี่ยนมาใช้ระบบโทษปรับแบบ “ระบบวันปรับ” (Day-fine System) หรือระบบโทษปรับที่คำนึงถึงสถานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดแทน [7]

อนึ่ง การกำหนดโทษปรับในระบบวันปรับ สามารถแปรกำหนดออกมาเป็นสูตรทางคณิตศาสตร์ได้ ดังนี้ จำนวนค่าปรับ = จำนวนวันปรับ x รายได้วันปรับ จากสูตรทางคณิตศาสตร์ข้างต้น จะเห็นได้ว่า “ระบบวันปรับ” เป็นระบบโทษปรับที่ทำให้เกิดการลงโทษเสมอภาคกันระหว่างคนรวยและคนจน ซึ่งจำนวนค่าปรับจะสอดคล้องกับทั้งสถานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิด และสอดคล้องกับความหนักเบาแห่งโทษของความผิดนั้น จึงทำให้ตัวผู้กระทำความผิด เมื่อถูกลงโทษปรับภายใต้ระบบวันปรับจะเกิดความรู้สึกเข็ดหลาบและได้รับผลกระทบทางด้านจิตวิทยาที่เสมอภาคกัน ไม่ว่าบุคคลผู้นั้นจะมีสถานะทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับใดก็ตาม

2. ผลการวิจัยเกี่ยวกับการบังคับใช้มาตรการโทษปรับรายวัน

จากข้อมูลการศึกษาเกี่ยวกับการนำระบบโทษปรับแบบผกผันตามรายได้ หรือโทษปรับรายวัน ไปใช้บังคับในกฎหมายของต่างประเทศ ประกอบด้วยประเทศสวีเดน ประเทศฟินแลนด์ ประเทศเยอรมนี ประเทศฝรั่งเศส และประเทศสหรัฐอเมริกา ปรากฏข้อมูลสรุปความ ดังต่อไปนี้

1) ประเทศสวีเดน

วัตถุประสงค์หลักของโทษปรับแบบรายวันหรือรูปแบบวันปรับของประเทศสวีเดน มีขึ้นเพื่อความเสมอภาค ของโทษปรับกับผู้กระทำความผิดที่มีรายได้และฐานะที่แตกต่างกัน โดยระบบวันปรับ หรือ Day Fine ถูกรับรองขึ้นในประมวลกฎหมายอาญา (Criminal Code) ส่วน 3 บทที่ 25 มีหลักการสำคัญ ได้แก่ ประการที่หนึ่ง การลงโทษปรับสำหรับการกระทำความผิดที่ไม่ได้กำหนดรูปแบบการปรับไว้โดยเฉพาะ ค่าปรับจะถูกกำหนดเป็นระบบวันปรับตามรายได้ (มาตรา 1) ประการที่สอง การกำหนดจำนวนหน่วยปรับ โดยมีจำนวนขั้นต่ำสุดอยู่ที่ 30 หน่วยปรับ (30 วัน) และขั้นสูงสุดไม่เกิน 150 หน่วยปรับ (150 วัน) และมูลค่าของหน่วยปรับ แต่ละหน่วยกำหนดเป็นจำนวนคงที่ตั้งแต่ 30 สวีดิชคราวน์ (Swedish Crowns) ถึง 1,000 สวีดิชคราวน์ (Swedish Crowns) โดยการกำหนดมูลค่าของหน่วยปรับ ต้องคำนึงถึงความสมเหตุสมผล โดยประเมินจากบัญชีรายได้ทรัพย์สิน ผู้อยู่ในอุปการะของผู้กระทำความผิด และสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิด (มาตรา 2) ประการที่สาม ถ้าผู้กระทำความผิด ได้กระทำความผิดหลายข้อหาและการกระทำความผิดใดที่สามารถลงโทษปรับตามรายได้ของผู้กระทำความผิดได้ก็ให้ลงโทษปรับตามรายได้ โดยนำจำนวนหน่วยปรับของทุกข้อหาารวมกัน แต่จำนวนหน่วยปรับเมื่อรวมแล้วต้องไม่เกิน 200 หน่วยปรับ (มาตรา 6) ซึ่งข้อมูลรายได้ของผู้กระทำความผิดที่นำมาใช้คิดคำนวณนั้น ศาลจะอาศัยข้อมูลจากการเสียภาษีของผู้กระทำความผิดและการให้ข้อมูลทางการเงินของผู้กระทำความผิดเป็นสำคัญ ทั้งนี้ โทษปรับแบบรายวัน สามารถนำมาใช้ลงโทษแก่นิติบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางธุรกิจ ซึ่งนิติบุคคลต้องชำระค่าปรับ ในกรณี ดังต่อไปนี้ด้วย (1) อาชญากรรมที่ปรากฏว่ามีการละเว้นไม่พิจารณา หรือไม่ยึดต่อหน้าที่รับผิดชอบของนิติบุคคลจากการกระทำทางธุรกิจหรือสิ่งอื่น ๆ ที่ร้ายแรง และ (2) ผู้ประกอบการหรือนิติบุคคลนั้น ไม่กระทำการตามอำนาจหน้าที่ของกฎหมายซึ่งมีเหตุผลให้เขาต้องป้องกันอาชญากรรม ซึ่งการปรับนิติบุคคลตามกรณีนี้ นั้น ต้องปรับขั้นต่ำสุด 10,000 สวีดิชคราวน์ และสูงสุดไม่เกิน 1,000,000 สวีดิชคราวน์ โดยในการพิจารณา อัตราค่าปรับต้องนำปัจจัยแวดล้อมและขอบเขตการเกิดอาชญากรรมและสัดส่วนในการดำเนินธุรกิจมาใช้พิจารณาประกอบ

2) ประเทศฟินแลนด์

ประเทศฟินแลนด์ นับเป็นประเทศแรกของโลกที่นำเอาระบบโทษปรับในรูปแบบ รายวัน หรือ Day Fine มาใช้ซึ่งเกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1921 โดยศาลจะพิจารณาจำนวนวันปรับ (amount of day) จากความร้ายแรงของการกระทำความผิด หากมีความร้ายแรงมากจำนวนวันปรับก็จะสูงขึ้นตามไปด้วย ทั้งนี้

จำนวนวันที่จะปรับได้ตามกฎหมายจะอยู่ระหว่าง 1 วันถึง 120 วัน สำหรับการพิจารณาปรับแบบวันปรับของประเทศฟินแลนด์นั้น จำนวนค่าปรับ (amount of fine) ที่ผู้กระทำความผิดต้องชำระ จะมีฐานคิดคำนวณจากการคูณกันระหว่างรายได้ของผู้กระทำความผิดต่อวันคูณเข้ากับจำนวนวันที่จะปรับ ผลลัพธ์ที่ได้คือจำนวนค่าปรับสุทธิ (amount of fine) ของผู้กระทำความผิดแต่ละราย [8] ในส่วนของข้อมูลที่มาของรายได้ของผู้กระทำความผิดนี้ ประเทศฟินแลนด์ใช้ระบบเดียวกับประเทศสวีเดน นั่นคือ ศาลจะนำข้อมูลรายได้ของผู้กระทำความผิดจากข้อมูลการเสียภาษีของกรมสรรพากรเป็นสำคัญ นอกจากนี้ ยังปรากฏข้อมูลว่า ในประเทศฟินแลนด์ ได้มีการนำโทษปรับมาใช้กับนิติบุคคลด้วย กล่าวคือ ประมวลกฎหมายอาญา ได้กำหนดบทลงโทษสำหรับนิติบุคคลไว้ 2 ประเภท ได้แก่ โทษปรับและโทษริบทรัพย์สิน ซึ่งในส่วนของโทษปรับสำหรับนิติบุคคลกฎหมายกำหนดไว้ว่า ให้ปรับขั้นต่ำสุดได้ไม่เกิน 850 ยูโร และปรับในอัตราสูงสุดได้ไม่เกิน 850,000 ยูโร โดยวิธีการพิจารณาจำนวนค่าปรับสำหรับนิติบุคคลนั้น จะพิจารณาจากบริบทของการดำเนินงานและปริมาณของการละเลย หรือความมีส่วนร่วมของผู้บริหารและสถานะทางการเงินของนิติบุคคลนั้น

3) ประเทศเยอรมนี

ในประเทศเยอรมนี ได้มีการยอมรับให้มีการนำรายได้หรือฐานะของผู้กระทำความผิดมาใช้พิจารณาในการคิดคำนวณเป็นค่าปรับ โดยโทษปรับดังกล่าวนี้ ได้ถูกนำมาใช้แทนที่การลงโทษจำคุกในระยะสั้น แต่กระนั้นโทษปรับต้องก่อให้เกิดผลในลักษณะที่ผู้กระทำความผิดต้องได้รับบทเรียนที่จะต้องทำหน้าที่เป็นโทษที่คอยย้ำเตือนและข่มขู่ผู้กระทำความผิดว่า จากผลของการกระทำความผิดจะทำให้ตนเองต้องสูญเสียเงินทองอันจะทำให้ผู้กระทำความผิดที่ต้องโทษปรับจะได้รับความลำบากและไม่สามารถใช้ชีวิตเฉกเช่นปกติได้ เพราะประสบกับปัญหาทางการเงิน เพราะฉะนั้น จึงมีการนำเอาแนวความคิดของ “การเป็นเหยื่อที่เท่าเทียมกัน” มาใช้โดยการทำให้เกิดความเท่าเทียมจากผลของการลงโทษปรับกับผู้กระทำความผิด [9] สำหรับบทบังคับทางกฎหมายในเรื่องโทษปรับในรูปแบบรายวันนี้ บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาของประเทศเยอรมนี มาตรา 40 อันมีหลักการสำคัญ ดังนี้ (1) ค่าปรับต้องถูกกำหนดอัตราเป็นรายวัน โดยกำหนดค่าปรับขั้นต่ำ เท่ากับ 5 วันปรับ เว้นแต่กฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น และกำหนดขั้นสูงของวันปรับจะต้องไม่เกิน 360 วันปรับ (2) ศาลจะต้องพิจารณาอัตราค่าปรับในแต่ละวัน โดยคำนึงถึงสภาพส่วนบุคคลและสถานะทางการเงินของผู้กระทำความผิด ทั้งนี้ โดยปกติแล้วในการคำนวณจะใช้รายได้เฉลี่ยสุทธิที่ผู้กระทำความผิดได้รับ หรือรายได้เฉลี่ยที่อาจได้รับภายใน หนึ่งวัน โดยหน่วยรายได้รายวันของผู้กระทำความผิดจะต้องกำหนดไม่ต่ำกว่า 1 ยูโร แต่จะต้องไม่เกินกว่า 30,000 ยูโร (3) ในการพิจารณารายได้ของผู้กระทำความผิดดังกล่าวมานี้ อาจนำทรัพย์สินและปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมาประเมินประกอบด้วยก็ได้ และ (4) จำนวนเงินและอัตราหน่วยรายวัน จะต้องระบุไว้ในคำพิพากษาของศาลในประเด็นเรื่องของการรวบรวมข้อมูลด้านรายได้ของผู้กระทำความผิดนั้น กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้รับผิดชอบในการให้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดโดยเฉพาะด้านรายได้ กล่าวคือ ศาลไม่ได้พิจารณารายได้ของผู้กระทำความผิด

จากข้อมูลการเสียหายอย่างเช่นประเทศสวีเดนหรือประเทศฟินแลนด์ แต่ศาลจะนำข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้กระทำความผิด เช่น อาชีพ การว่างงาน สถานะความเป็นอยู่ เป็นต้น มาจากแฟ้มประวัติของผู้กระทำความผิดมาจากเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นสำคัญ โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจจะจัดทำข้อมูลพื้นฐานขึ้น โดยการจัดทำเป็นรายงานสรุปและส่งต่อไปยังพนักงานอัยการเพื่อเสนอไปยังศาลต่อไป ในส่วนของ การคำนวณรายได้ของผู้กระทำความผิดนั้น ศาลจะคำนวณจากรายได้สุทธิ ซึ่งรายได้สุทธิดังกล่าวนี้อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีการกำหนดนิยามไว้ โดยกฎหมายอย่างชัดเจน แต่รายได้สุทธิตามนัยของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 40 มุ่งหมายรวมถึงรายได้ทุก ๆ ประเภท เช่น รายได้ที่ได้จากทรัพย์สินในตลาดหุ้น การให้เช่าบ้านหรือห้องชุด การให้เช่าทรัพย์สิน เป็นต้น รวมทั้งเงินที่ได้รับจากรัฐเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับเด็กและรายได้ที่ได้จากเงินบำนาญ การได้รับค่าเลี้ยงดูก็รวมอยู่ในรายได้สุทธินี้ด้วย ดังนั้น ในการคำนวณรายได้เพื่อนำมาพิจารณาค่าปรับ ศาลก็ต้องนำรายได้สุทธิมาหักค่าใช้จ่ายที่จำเป็นเสียก่อน เช่น ค่าภาษีอากร การจ่ายเงินประกันสังคม หนี้ตามลำดับชั้น เป็นต้น ซึ่งการคำนวณรายได้สุทธินี้จะคำนวณเป็นรายได้สุทธิเฉลี่ยเท่านั้น โดยการคำนวณรายได้สุทธิต่อวันนี้ จะต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จในช่วงระยะเวลาที่จะทำคำพิพากษา ไม่ใช่กระบวนการภายหลังจากที่ศาล มีการพิพากษาเรื่องค่าปรับไปแล้ว

4) ประเทศฝรั่งเศส

กรณีประเทศฝรั่งเศส ประมวลกฎหมายอาญา (Penal Code) ได้มีการจัดแบ่งโทษทางอาญาเป็นระบบ เรียกว่าการแบ่งประเภทความผิด “ระบบไตรภาค” (Tripartite Classification) ซึ่งจัดแบ่งกลุ่มของความผิดออกได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มแรก การกระทำความผิดลหุโทษ (Contravention) กลุ่มที่สอง การกระทำความผิดมิชฌิมโทษ หรือการกระทำความผิดโดยอาชญากรรมรายเล็ก (Délit) หมายถึง เป็นความผิดที่มีโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี และกลุ่มที่สาม การกระทำความผิดอุกฤษฏ์โทษ หรือการกระทำความผิดโดยอาชญากรรมรายใหญ่ (Crime) หมายถึง เป็นความผิดที่มีโทษจำคุกตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป [10] ซึ่งกรณีของโทษปรับนั้นประมวลกฎหมายอาญาของประเทศฝรั่งเศส มาตรา 131-3 กำหนดให้เป็นโทษหลักที่นำมาใช้ลงโทษแก่ความผิดมิชฌิมโทษ (Délit) และความผิดลหุโทษ (Contravention) เท่านั้น สำหรับการจัดแบ่งประเภทของโทษปรับตามประมวลกฎหมายอาญา จัดแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ โทษปรับและโทษปรับรายวัน และโทษปรับก็เป็นโทษที่นำมาใช้แก่นิติบุคคลอยู่ด้วยในประเทศฝรั่งเศส [11] โดยโทษปรับรายวันนี้ ถูกจัดให้เป็นโทษทางเลือก (Les Peines Alternatives) หรือโทษแทนที่ (Les Peines De Substitution) ส่วนโทษปรับทั่วไปถูกจัดเป็นโทษหลัก ในส่วนของรายละเอียดว่าด้วยวิธีการคิดคำนวณของโทษปรับรายวันนี้ ถูกกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 131-5 กล่าวคือ ลักษณะของโทษปรับรายวันเป็นโทษปรับที่ให้ศาลใช้ดุลพินิจในการกำหนดจำนวนค่าปรับในแต่ละวัน โดยศาลจะต้องคำนึงถึงฐานะทางเศรษฐกิจและภาระความรับผิดชอบของจำเลย และศาลจะกำหนดค่าปรับโดยพิจารณาเปรียบเทียบกับรายได้รายวันของผู้กระทำความผิดเป็นฐาน

คิดสำคัญ ซึ่งจะต้องไม่เกิน 300 ยูโรต่อหนึ่งวันปรับ และการกำหนดจำนวนวันที่จะต้องรับโทษปรับรายวันนั้น จะต้องคำนึงถึงพฤติการณ์แวดล้อมแห่งการกระทำความผิด แต่ต้องไม่เกิน 360 วันปรับ

5) ประเทศสหรัฐอเมริกา

การนำระบบการลงโทษปรับแบบตามวันและรายได้มาใช้บังคับในสหรัฐอเมริกา เริ่มทดลองใช้ครั้งแรกในมหานครนิวยอร์ก (New York) โดยสถาบัน Vera Institute of Justice ได้ทำการวิจัย เรื่องการลงโทษปรับแบบ Day – Fine เสร็จสิ้นลง เมื่อวันที่ 12 สิงหาคม ค.ศ. 1988 โดยผลจากรายงานการ ทดลองใช้ระบบโทษปรับแบบรายวันนี้ เป็นที่พอใจในการนำมาบังคับใช้กับผู้กระทำความผิดและบุคคล โดยเชื่อ ว่าจะใช้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดได้ในทุกระดับฐานะอย่างมีประสิทธิภาพ [12] เหตุผลสำคัญประการหนึ่งที่ถูกรายงานผ่านรายงานการวิจัยในการนำโทษปรับแบบรายวันมาใช้ ก็คือ เมื่อมีการ ลงโทษปรับผู้กระทำความผิดในอัตราเดียวกัน และในฐานความผิดเดียวกัน จะเกิดความไม่เท่าเทียมกันระหว่าง ผู้กระทำความผิดที่มีฐานะร่ำรวยกับผู้กระทำความผิดที่มีฐานะยากจน ทำให้เกิดช่องว่างในการบังคับใช้โทษ ปรับแบบทั่วไป ส่งผลให้หลักการลงโทษในทางบังคับเอาแก่ทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดไม่เกิดประสิทธิภาพ อย่างที่ควรจะเป็น ในส่วนของวิธีการคำนวณจำนวนโทษปรับแบบรายวัน หรือ Day – Fine นั้น ประกอบด้วย 2 ขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ ขั้นตอนหนึ่ง การคำนวณอัตราโทษปรับรายวันจะดำเนินการโดยผู้พิพากษา โดยคิด คำนวณมาจากความร้ายแรงของคดีและประวัติการก่ออาชญากรรมของผู้กระทำความผิด มาประกอบกับ จำนวนเงินหรือรายได้ของผู้กระทำความผิดซึ่งผู้พิพากษาสามารถที่จะยืดหยุ่นในการพิจารณาอัตราค่าปรับ รายวันได้ ตัวอย่างเช่น หากผู้กระทำความผิดรายนั้น ไม่เคยกระทำความผิดมาก่อน ศาลก็อาจพิพากษา ลดหย่อนโทษให้ได้ แต่หากผู้กระทำความผิดนั้นได้เคยกระทำความผิดในคดีอาญามาแล้วและเป็นการกระทำ ความผิดซ้ำขึ้นอีก ในกรณีหลังนี้ผู้พิพากษาก็สามารถจะเพิ่มอัตราโทษปรับตามจำนวนเงินของผู้กระทำความผิด ได้ ขั้นตอนที่สอง วิธีการคิดคำนวณค่าปรับแบบรายวันนั้น จะพิจารณาได้จาก (1) รายได้สุทธิต่อวันของ ผู้กระทำความผิด ซึ่งรายได้สุทธิต่อวันนี้ จะคำนวณจากรายได้รวมทั้งหมด เช่น เงินเดือน เงินสวัสดิการต่าง ๆ เงินชดเชยจากการออกจากงาน เงินได้จากการแบ่งทรัพย์สินมรดก เป็นต้น (2) นำรายได้สุทธิตามข้อ (1) มาหัก ออกด้วยรายจ่ายที่เป็นค่าใช้จ่ายของผู้กระทำความผิด หรืออยู่ในความรับผิดชอบของผู้กระทำความผิด เช่น ค่าอุปการะเลี้ยงดูครอบครัว ภาระทางการเงิน หนี้สิน เป็นต้น โดยมีลำดับชั้นการหักลดหย่อนรายจ่าย ของผู้กระทำความผิด ดังนี้ ก) สำหรับผู้กระทำความผิดที่มีภาระค่าใช้จ่ายทางการเงินของตนเอง (ของผู้กระทำ ความผิดเอง) ให้ใช้อัตราหักเป็นค่าใช้จ่าย สัดส่วนร้อยละ 15 ข) สำหรับผู้กระทำความผิดที่ต้องอุปการะเลี้ยงดูบุตร หรือผู้ที่ต้องพึ่งพิงฐานะทางการเงินของผู้กระทำความผิด ให้สามารถนำมาหักเป็นค่าใช้จ่ายได้ในสัดส่วน ดังต่อไปนี้ กรณีสองคนแรก ให้ใช้อัตราหักเป็นค่าใช้จ่าย สัดส่วนร้อยละ 15 ต่อคน กรณีสองคนถัดไป ให้ใช้ อัตราหักเป็นค่าใช้จ่าย สัดส่วนร้อยละ 10 ต่อคน กรณีคนถัดไปอีก ให้ใช้อัตราหักเป็นค่าใช้จ่าย สัดส่วนร้อยละ 5 ต่อคน [13] ทั้งนี้ ในประเด็นของวิธีการสืบเสาะในรายละเอียดของรายได้และค่าใช้จ่ายของผู้กระทำความผิดนั้น

จะใช้วิธีการสอบสวนโดยเจ้าพนักงาน ด้วยการสอบปากคำจากตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย และหากปรากฏข้อสงสัยก็สามารถส่งตรวจสอบข้อมูลนั้นได้ ทั้งนี้ ผู้พิพากษายังมีอำนาจในการมีคำสั่งให้ผู้ถูกกล่าวหาทำหลักฐานการชำระภาษีครั้งล่าสุดมาแสดงได้อีกด้วย แต่กรณีนี้มีใช้การนำเอาข้อมูลจากระบบฐานข้อมูลภาษีของกรมสรรพากรมาใช้โดยตรงเหมือนเช่นกรณีประเทศสวีเดน โดยผู้พิพากษาจะใช้อำนาจดุลพินิจในการพิจารณาว่าข้อมูลที่ได้รับมาเหล่านั้น มีความน่าเชื่อถือหรือไม่เพียงไร

จากการศึกษาถึงระบบโทษปรับรายวันในประเทศเหล่านี้ พบว่ามีจุดร่วมทางหลักการที่สำคัญอยู่ทั้งสิ้น 5 ประการ ได้แก่ (1) โทษปรับในระบบรายวันมุ่งหมายนำมาใช้ในการสร้างความเสมอภาคในการลงโทษระหว่างผู้กระทำความผิดที่มีฐานะร่ำรวยกับผู้กระทำความผิดที่มีฐานะยากจน ซึ่งสามารถนำมาใช้ได้ทั้งกรณีผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลธรรมดาและเป็นนิติบุคคล (2) ระบบโทษปรับรายวันจะคิดคำนวณค่าปรับสุทธิจากรายได้ถัวเฉลี่ยรายวันของผู้กระทำความผิด ซึ่งได้หักค่าใช้จ่ายหรือภาระทางการเงินของผู้กระทำความผิดแล้วคูณด้วยจำนวนวันปรับที่กำหนดขึ้น โดยพิจารณาจากฐานความผิดและความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิด (3) องค์กรที่รับผิดชอบในการพิจารณาค่าปรับรายวันที่เหมาะสม คือ องค์กรศาล (4) มีกระบวนการในการแสวงหาข้อมูลด้านรายได้และด้านภาระทางการเงินของผู้กระทำความผิด เพื่อนำมาคิดคำนวณเป็นจำนวนค่าปรับรายวัน และ (5) โทษปรับในระบบรายวันมีวัตถุประสงค์ในการใช้บังคับเพื่อแทนที่โทษจำคุกระยะสั้น

อนึ่ง สำหรับในบริบทของประเทศไทยต่อแนวคิดการนำรูปแบบการปรับแบบ Day Fine มาใช้บังคับนี้ ปรากฏว่ามีการเสนอให้มีการนำรายได้ประมาณการ (Potential income) มาใช้ในการหารายได้ของผู้กระทำความผิดที่ไม่มีฐานข้อมูลในการเสียภาษี เช่น เกษตรกร ผู้รับจ้าง เป็นต้น โดยหลักการประมาณการเช่นนี้ ก็คือ การนำสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่และแหล่งประกอบสัมมาอาชีพมาคำนวณว่าผู้กระทำความผิดน่าจะมียาไรได้เท่าใด แต่กระนั้นก็ยังมิได้มีการบังคับใช้เป็นกฎหมาย ในส่วนของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 นั้น แม้ว่าจะปรากฏบทบัญญัติกฎหมายที่กำหนดโทษให้ต้องรับผิดชอบในทางอาญาจากกรณีผู้ประกอบการกิจการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคไว้หลากหลายกรณีก็ตาม และได้มีการนำเอาหลักโทษปรับรายวันมาใช้ (Day Fine) ตามที่ปรากฏอยู่ใน มาตรา 56/5 ที่ว่า ให้สามารถปรับรายวันได้ วันละไม่เกิน 20,000 บาท จนกว่าจะแสดงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ว่าได้ดำเนินการแล้ว เป็นต้น แต่วิธีการปรับดังกล่าวนี้ก็ยังคงอยู่ในแดนและวิธีการของโทษปรับแบบอัตราคงที่เสียมากกว่า ทั้งนี้เนื่องจากว่ามีได้นำเอาฐานรายได้ของผู้กระทำความผิดมาคิดคำนวณเป็นสัดส่วน อัตราปรับรายวัน แต่กลับใช้ระบบเหมาปรับในอัตราวันละไม่เกิน 20,000 บาท ซึ่งอัตราค่าปรับที่มีได้นั้นถึงรายได้ของผู้ประกอบการหรือผู้ประกอบการนี้ อาจทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำและความไม่เสมอภาคระหว่างผู้กระทำความผิดที่ร่ำรวยกับผู้กระทำความผิดที่มีฐานะยากจนได้ ซึ่งนั่นก็คือความไม่ยุติธรรมกับผู้กระทำความผิดนั่นเอง

สรุปและอภิปรายผล

จากข้อมูลการศึกษาที่ได้ค้นพบ สามารถนำมากำหนดเป็นบทอภิปรายผล ได้จำนวนทั้งสิ้น 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นความจำเป็นในการนำระบบโทษปรับแบบผกผันตามรายได้ (ปรับรายวัน) มาใช้บังคับในคดีคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศไทย ประเด็นปัญหา อุปสรรค ต่อการนำระบบโทษปรับรายวันมาใช้ในคดีคุ้มครองผู้บริโภค ดังนี้

1. ประเด็นความจำเป็นในการนำระบบโทษปรับแบบผกผันตามรายได้ (ปรับรายวัน) มาใช้บังคับในคดีคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศไทย

ในประเด็นของความจำเป็นที่จะต้องนำระบบโทษปรับแบบผกผันตามรายได้ หรือโทษปรับรายวันมาใช้บังคับในคดีคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศไทย ผู้ศึกษาพบว่า มีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง คือ การพิจารณา ค่าปรับของผู้กระทำความผิดในระบบโทษปรับรายวันนั้น จะพิจารณาจาก 1) ความรุนแรงของการกระทำ 2) ผลจากการกระทำ และ 3) สถานะทางการเงินของผู้กระทำความผิด ซึ่งในประเด็นของสถานะทางการเงินของผู้กระทำความผิดนี้ ถือเป็นปัจจัยที่ต่อโยงต่อการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ให้เกิดประสิทธิภาพในการชู่ปรามและให้เกิดผลจากการลงโทษที่ส่งผลต่อทรัพย์สินของผู้ประกอบการ หรือผู้ประกอบการธุรกิจที่กระทำความผิดได้เป็นอย่างมาก และเมื่อทำการพิจารณาลงไปที่วิธีการลงโทษปรับของกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคในปัจจุบันแล้ว พบว่า แม้ว่าพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 จะมีบทบัญญัติกฎหมายที่กำหนดโทษให้ต้องรับผิดชอบในทางอาญาจากกรณีผู้ประกอบการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคไว้หลากหลายกรณีก็ตาม และได้มีการนำเอาหลักโทษปรับรายวันมาใช้ (Day Fine) ตามที่ปรากฏอยู่ใน มาตรา 56/5 ที่ว่าให้สามารถปรับรายวันได้ วันละไม่เกิน 20,000 บาท จนกว่าจะแสดงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ว่าได้ดำเนินการแล้ว เป็นต้น แต่กระนั้น ก็ยังเกิดปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายอยู่เช่นกัน เนื่องจากการกำหนดอัตราโทษปรับทางอาญาส่วนใหญ่ของกฎหมายฉบับนี้ ยังคงอยู่บนหลักระบบการปรับแบบอัตราคงที่ (Fixed Rate) ซึ่งหมายถึง การกำหนดอัตราค่าปรับที่แน่นอนตายตัวไว้โดยกฎหมาย ตัวอย่างเช่น มาตรา 45 กำหนดโทษจำคุกหรือปรับไว้ไม่เกิน 5 ปี และปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือ มาตรา 49 กำหนดโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 100,000 บาท เป็นต้น ทำให้เมื่อจะมีการเปรียบเทียบปรับทางอาญา จึงต้องยึดถืออัตราค่าปรับคงที่ (ตายตัว) ตามที่กฎหมายกำหนดไว้เป็นสำคัญ โดยมีได้นำเอาหลักการทางสภาพเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดมาคิดคำนวณเป็นฐานค่าปรับตั้งเช่นระบบการปรับแบบผกผันตามรายได้แต่อย่างใด ซึ่งในประเด็นดังกล่าวนี้เป็นกรณีความแตกต่างเกี่ยวกับระบบการบังคับโทษปรับแก่นิติบุคคลที่ผู้ประกอบการค้า ที่ปรากฏข้อมูลจากการศึกษาว่าในต่างประเทศได้ยอมรับให้มีการนำเอาระบบโทษปรับแบบผกผันตามรายได้ มาใช้บังคับกับผู้ประกอบการค้าอยู่ด้วยอย่างเด่นชัด ได้แก่ (1) ประเทศฟินแลนด์ กฎหมายกำหนดในส่วนของโทษปรับสำหรับนิติบุคคลตามระบบวันปรับไว้ โดยให้ปรับขั้นต่ำสุดได้ไม่เกิน 850 ยูโร และปรับในอัตราสูงสุดได้ไม่เกิน 850,000 ยูโร (2) ประเทศสวีเดน กฎหมายกำหนดให้นำโทษปรับแบบรายวัน

มาใช้ลงโทษแก่นิติบุคคล โดยการลงโทษปรับในลักษณะนี้จะถูกนำมาใช้สำหรับการกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางธุรกิจ ซึ่งนิติบุคคลต้องชำระค่าปรับ ในกรณีดังต่อไปนี้ (1) อาชญากรรมที่ปรากฏว่ามีการละเว้นไม่พิจารณา หรือไม่ยึดติดต่อหน้าที่รับผิดชอบของนิติบุคคลจากการกระทำทางธุรกิจหรือสิ่งอื่น ๆ ที่ร้ายแรง และ (2) ผู้ประกอบการหรือนิติบุคคลนั้น ไม่กระทำการตามอำนาจหน้าที่ของกฎหมายซึ่งมีเหตุผลให้เขาต้องป้องกันอาชญากรรม ซึ่งการปรับนิติบุคคลตามกรณีนี้ นั้น ต้องปรับขั้นต่ำสุด 10,000 สวีดิชคราวน์ และสูงสุดไม่เกิน 1,000,000 สวีดิชคราวน์ (3) ประเทศฝรั่งเศส กฎหมายกำหนดให้สามารถนำโทษปรับแบบรายวันมาใช้บังคับแก่นิติบุคคลได้ โดยความผิดที่เกิดขึ้นนั้น จะต้องเป็นเพียงความผิดในระดับมิซมิโทษ (Délit) และความผิดในระดับลหุโทษ (Contravention) เป็นสำคัญ โดยในปัจจุบันโทษปรับรายวันได้กลายเป็นโทษเสริมทั่วไปและเป็นโทษที่สามารถนำไปใช้แทนที่โทษปรับดั้งเดิมตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 131-5 และมาตรา 131-25 ได้อย่างเป็นการทั่วไป ข้อมูลสำคัญอีกประการหนึ่งที่ได้ค้นพบจากการศึกษา นั่นคือ ประสิทธิภาพของการบังคับใช้โทษปรับรายวัน ที่สามารถก่อรายได้ให้แก่รัฐเพิ่มขึ้นจากระบบการปรับแบบรายวัน ข้อเท็จจริงที่กล่าวอ้างนี้ ปรากฏขึ้นจากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการนำระบบโทษปรับแบบรายวันมาใช้บังคับในประเทศสหรัฐอเมริกา ที่กระทำขึ้นโดยศาล และสถาบัน Vera Institute of Justice ร่วมกับสถาบันยุติธรรมแห่งชาติ (National Institute of Justice (NIJ)) ภายใต้โครงการวิจัยในชื่อว่า “The Staten Island Day –Fine Project” ซึ่งจากข้อค้นพบจากงานวิจัยเรื่องนี้ ปรากฏว่าระบบโทษปรับรายวัน ได้มีผลในเชิงโครงสร้างของกระบวนการยุติธรรมถึง 3 ประการ ได้แก่ (1) ภายใต้ระบบปรับแบบรายวัน รัฐจะสามารถได้รับจำนวนเงินค่าปรับที่สูงขึ้นจากผู้กระทำความผิดที่มีฐานะร่ำรวย (2) ทำให้รายได้โดยรวมของรัฐเพิ่มขึ้น และ (3) การจัดเก็บค่าปรับในอัตราที่สูง อาจมีความยั่งยืนมั่นคงได้ และอาจได้รับการพัฒนาได้ดียิ่งขึ้น จากข้อค้นพบด้านเหตุผลจากข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายข้างต้นนี้ จึงเป็นความจำเป็นและเหมาะสมอย่างยิ่งที่ประเทศไทยจะนำมาตราการโทษปรับแบบรายวัน มาใช้บังคับในคดีผู้บริโภคนั้น ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบังคับใช้โทษปรับกับผู้ประกอบการ หรือผู้ประกอบการธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็รายเล็กหรือรายใหญ่อย่างเสมอภาคกัน เพราะระบบการปรับแบบรายวันนี้ จะกำหนดอัตราค่าปรับผูกผันไปตามรายได้ของผู้กระทำความผิดเป็นสำคัญนั่นเอง เพราะหากยังคงไว้ซึ่งระบบการปรับแบบอัตราคงที่อย่างเช่นปัจจุบัน ย่อมเป็นที่แน่ชัดเช่นกันว่าระบบการปรับแบบอัตราคงที่ดังกล่าวนี้ อาจสร้างความเหลื่อมล้ำในเรื่องของความสามารถในการชำระค่าปรับระหว่างผู้ประกอบการ หรือผู้ประกอบการรายใหญ่กับรายเล็กในคดีคุ้มครองผู้บริโภคได้ ซึ่งนั่นอาจเป็นความไม่ยุติธรรมกับผู้ประกอบการรายเล็กที่มีรายได้ที่ต่ำกว่าผู้ประกอบการรายใหญ่ แต่กลับต้องมาชดใช้โทษปรับทางอาญาบนฐานเช่นเดียวกับผู้ประกอบการรายใหญ่นั้น เพราะกฎหมายยังคงใช้บังคับระบบอัตราโทษปรับแบบคงที่เป็นสำคัญในทางตรงกันข้ามด้วยที่อัตราโทษปรับในคดีผู้บริโภคเป็นไปในระบบอัตราคงที่ฝ่ายผู้ประกอบการรายใหญ่ที่เห็นว่าตนมีความสามารถในการชำระค่าปรับนั้น และเมื่อชำระค่าปรับแล้วตนก็ยังคงสามารถกระทำการฝ่าฝืนกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคต่อไปได้ เพราะการกระทำการฝ่าฝืนกฎหมาย

ตนยังคงได้รับผลประโยชน์หรือผลกำไรมากกว่าค่าปรับที่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายอยู่นั่นเอง ซึ่งข้อสังเกตดังกล่าวนี้ เป็นเหตุผลอันสำคัญประการหนึ่งที่ประเทศเยอรมนี เลือกระบบโทษปรับแบบรายวันมาใช้บังคับจนกระทั่งปัจจุบัน เนื่องจากกฎหมายอาญาของประเทศเยอรมนี ได้ถูกออกแบบโดยการคำนึงถึงผลร้ายที่ผู้กระทำความผิดต้องได้รับจากการถูกลงโทษปรับอยู่ด้วย ส่งผลทำให้ผู้กระทำความผิดจึงเกิดความรู้สึกว่าตนต้องสูญเสียเงินจากการใช้ชีวิตประจำวันไปโดยตรง เช่น ต้องสละค่าใช้จ่ายจากเรื่องใดเรื่องหนึ่งของตนไป เป็นต้น ทั้งนี้ ก็เพื่อให้เกิดความแน่ใจว่า ผู้กระทำความผิดที่มีความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันในสถานการณ์ทางการเงิน จะได้รับผลกระทบจากการบังคับใช้โทษปรับทางอาญาที่เหมือนกัน เมื่อกระทำความผิดในฐานความผิดเดียวกันหรือความร้ายแรงเหมือนกัน

2. ประเด็นปัญหา อุปสรรค ต่อการนำระบบโทษปรับรายวันมาใช้ในคดีคุ้มครองผู้บริโภค

ด้วยที่ระบบโทษปรับรายวันเป็นโทษปรับที่กำหนดค่าปรับโดยคำนวณจากรายได้ของผู้กระทำความผิดคูณด้วยจำนวนวันปรับที่เหมาะสมแก่การกระทำความผิดที่เกิดขึ้น ดังนี้ การกำหนดจำนวนวันปรับและการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ของผู้กระทำความผิดจึงเป็นสาระสำคัญอย่างมาก เพราะในการกำหนดจำนวนวันปรับที่เหมาะสมนั้น ในระบบหลักคิดสากล ศาลหรือเจ้าพนักงานที่มีอำนาจจะพิจารณาจากฐานความผิด ความรุนแรงจากการกระทำความผิด และรวมไปถึงผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิด ซึ่งการพิจารณาข้อเท็จจริงดังกล่าวเหล่านี้ ย่อมต้องพิสูจน์ทราบด้วยบรรดาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานต่าง ๆ ทางคดี ประกอบกับในส่วนจากรายได้ของผู้กระทำความผิดนั้น ก็เป็นข้อมูลอีกส่วนหนึ่งที่มีความผันแปรและเป็นสิ่งที่มีได้ทราบโดยทั่วไป ด้วยปัจจัยนี้เองทำให้เรื่องของการได้มาซึ่งจำนวนวันปรับที่เหมาะสม รวมไปถึงข้อมูลรายได้ของผู้กระทำความผิด จึงเป็นปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญในการนำระบบดังกล่าวมาใช้ ยิ่งไปกว่านั้น จากข้อมูลการศึกษายังปรากฏอีกด้วยว่า ในบางกรณีข้อมูลด้านรายได้ของผู้กระทำความผิดที่ได้มาในช่วงต้นแต่ภายหลังกลับเปลี่ยนแปลงไปอีก ก็มีข้อเท็จจริงดังกล่าวนี้เกิดขึ้นเช่นกัน กล่าวคือ ในประเทศสหรัฐอเมริกา จนนำไปสู่การกำหนดมาตรการในการแก้ไขป้องกันดังกล่าว ดังนั้น ปัญหาและอุปสรรคสำคัญต่อการนำระบบโทษปรับแบบรายวันมาใช้คดีคุ้มครองผู้บริโภค จึงมีปัจจัยอันจะต้องให้ความสำคัญบนความรอบคอบใน 2 ประการสำคัญ ดังนี้

1) ปัจจัยด้านการกำหนดจำนวนวันปรับที่เหมาะสม

จากข้อมูลการศึกษาของการกำหนดจำนวนวันปรับที่เหมาะสมที่ระบบสากลใช้บังคับ สิ่งที่เป็นจุดร่วมสำคัญ เพื่อเป็นกรอบการพิจารณาการกำหนดวันปรับที่เหมาะสม ก็คือ ความรุนแรงจากการกระทำความผิดที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจพิจารณาจากแรงจูงใจในการกระทำความผิด เจตนาของผู้กระทำ ผลร้ายที่เกิดขึ้นแก่เหยื่อหรือผู้เสียหาย เป็นต้น ซึ่งความรุนแรงที่เกิดขึ้นจะมีความผกผันกันกับจำนวนวันปรับ คือ หากพฤติการณ์ของการกระทำมีความรุนแรงมาก การกำหนดจำนวนวันปรับก็จะสูงขึ้นตามความรุนแรงที่เกิดขึ้น ในทางตรงกันข้ามหากความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากการกระทำมีอยู่น้อย จำนวนวันปรับก็จะผกผันไป

ในทางจำนวนวันปรับที่น้อยเช่นเดียวกัน โดยองค์กรที่จะรับผิดชอบในการใช้ดุลพินิจหลักในการกำหนดจำนวนวันปรับที่เหมาะสมนี้ ในทุกประเทศที่ทำการศึกษาดำเนินการได้ยอมรับให้ “องค์กรศาล” เป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินการในส่วนนี้ นอกจากนี้ ในบางประเทศยังปรากฏการกำหนดจำนวนวันปรับขั้นต่ำสุดและวันปรับขั้นสูงสุดไว้อีกด้วย เช่น ประเทศสวีเดน ประเทศฟินแลนด์ ประเทศฝรั่งเศส และประเทศเยอรมนี ดังนั้น ประเด็นของการกำหนดวันปรับที่เหมาะสมในคดีคุ้มครองผู้บริโภคนั้น ผู้ศึกษามีความเห็นที่ควรกำหนดกรอบการพิจารณาวันปรับจาก “พฤติการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นของผู้กระทำความผิดต่อผู้บริโภค” เป็นฐานพิจารณาสำคัญ ตัวอย่างเช่น หากการฝ่าฝืนกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคได้เกิดผลกระทบในระดับชีวิตหรือสุขภาพอนามัยของผู้บริโภคในระดับที่ส่งผลต่อการเสียชีวิตอย่างกว้างขวาง การกำหนดวันปรับก็จะต้องมีสูงขึ้นไปด้วย แต่หากการฝ่าฝืนกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคนั้น มิได้ส่งผลกระทบที่รุนแรง หรือเป็นอันตรายอย่างมากหรืออย่างกว้างขวางต่อผู้บริโภค การกำหนดจำนวนวันปรับก็สมควรให้อยู่ในระดับที่ลดหลั่นกันลงมาเป็นลำดับ ซึ่งวิธีการพิจารณาจำนวนวันปรับดังกล่าวนี้ เป็นวิธีการสากลที่ใช้กันเป็นหลักการทั่วไปในระบบวันปรับ ในส่วนขององค์กรที่จะใช้ดุลพินิจเพื่อพิจารณาจำนวนวันปรับที่เหมาะสมนั้น หากพิจารณาจากฐานอำนาจเดิมตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 10 ประกอบมาตรา 39 กฎหมายได้กำหนดให้ “คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค” เป็นผู้รับผิดชอบหรือมีอำนาจลงโทษทั้งทางแพ่งและทางอาญาแก่ผู้กระทำความผิด โดยมีรายละเอียดตามที่กฎหมายบัญญัติ คือ ในกรณีที่คณะกรรมการเห็นสมควรเข้าดำเนินคดีเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค หรือเมื่อได้รับคำร้องขอจากผู้บริโภคที่ถูกละเมิดสิทธิซึ่งคณะกรรมการเห็นว่าการดำเนินคดีนั้น จะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคเป็นส่วนรวม คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานอัยการโดยความเห็นชอบของอธิบดีกรมอัยการ หรือข้าราชการในสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งมีคุณสมบัติไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางนิติศาสตร์เป็นเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคเพื่อให้มีหน้าที่ดำเนินคดีแพ่งและคดีอาญาแก่ผู้กระทำการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคในศาล และเมื่อคณะกรรมการได้แจ้งไปยังกระทรวงยุติธรรมเพื่อแจ้งให้ศาลทราบแล้ว ให้เจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจฟ้องเรียกทรัพย์สิน หรือค่าเสียหายให้แก่ผู้บริโภคที่ร้องขอได้ด้วย และในการนี้ให้ได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง ซึ่งในอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบดังที่กล่าวนี้ ในความเห็นของผู้เขียนเห็นว่า ด้วยที่ระบบสากลการกำหนดจำนวนวันปรับกฎหมายได้รับรองให้ “องค์กรศาล” เป็นผู้พิจารณาเป็นสำคัญ เนื่องจากกรอบการพิจารณาความรุนแรงของการกระทำผิดที่กล่าวถึงไว้นี้ จำต้องอาศัยการพิสูจน์ทราบในรายละเอียดทางคดี โดยเฉพาะพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและการนำเข้ามาพิสูจน์ในกระบวนการพิจารณาคดี ด้วยเหตุนี้ การลงโทษทางอาญา แม้จะเป็นการลงโทษปรับด้วยระบบรายวันปรับก็ตาม ก็ควรจะกระทำโดยองค์กรศาลเป็นสำคัญ เพราะถือว่าตัวผู้กระทำความผิดได้ใช้สิทธิในการต่อสู้คดีอย่างเต็มที่แล้วนั่นเอง แต่หากให้การกำหนดจำนวนวันปรับเกิดขึ้นในชั้นคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายอำนาจแล้ว ก็อาจจะได้รับข้อครหาถึงการพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของ

ผู้กระทำความผิดในคดีอาญาจนสิ้นสงสัยได้ เพราะโทษปรับในระบบรายวันนี้อยู่มีโอกาสที่ผู้กระทำความผิดจะต้องแบกรับค่าปรับที่มีจำนวนมากผกผันไปตามฐานะรายได้ของผู้กระทำความผิดอยู่ด้วย ด้วยเหตุนี้กระบวนการในการกำหนดจำนวนวันปรับที่เหมาะสมในคดีคุ้มครองผู้บริโภค จึงควรกระทำขึ้นโดยองค์กรศาลเป็นสำคัญ

2) ปัจจัยด้านการแสวงหาข้อมูลด้านรายได้ที่ถูกต้องของผู้กระทำความผิด

การแสวงหาข้อมูลด้านรายได้ของผู้กระทำความผิดนี้ กล่าวได้ว่าเป็นปัจจัยตั้งต้นในการนำไปคิดคำนวณเพราะวิธีการคำนวณค่าปรับในรูปแบบรายวัน ศาลจะพิจารณารายได้ต่อวัน (day income / daily unit) ของผู้ต้องโทษปรับ เพื่อนำมาใช้ในการคำนวณค่าปรับ โดยรายได้ของผู้กระทำความผิดที่จะถูกนำมาใช้คำนวณค่าปรับสุทธิของผู้กระทำความผิด ซึ่งศาลจะพิจารณาจากรายได้ของผู้กระทำความผิดภายหลังจากที่ได้หักจากค่าใช้จ่ายที่จำเป็นของผู้กระทำความผิดแล้ว เช่น ภาษี หนี้สิน และหรือภาระค่าใช้จ่ายประจำ เป็นต้น ดังนั้น การแสวงหาข้อมูลในเรื่องของรายได้ของผู้กระทำความผิด จึงหมายความถึง 1) รายได้ถัวเฉลี่ยต่อวันของผู้กระทำความผิด และ 2) ภาระความรับผิดชอบด้านหนี้ หรือด้านการเงินของผู้กระทำความผิด ซึ่งแน่นอนว่าหากข้อมูล ในส่วนนี้ได้มาโดยไม่ถูกหรือไม่ใกล้เคียงกับรายได้ที่แท้จริงของผู้กระทำความผิดแล้ว ก็จะทำให้ฐานการคิดคำนวณค่าปรับรายวันของผู้กระทำความผิดผิดเพี้ยนไปด้วย อันจะทำให้การลงโทษไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ในการลงโทษที่ต้องการให้การลงโทษมีผลอย่างเสมอภาคกัน ไม่ว่าผู้กระทำความผิดรายนั้นจะเป็นผู้ที่มีฐานะร่ำรวยหรือฐานะยากจนก็ตาม และรวมไปถึงไม่ว่าผู้กระทำความผิดนั้นจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล ซึ่งจากข้อมูลการศึกษาเกี่ยวกับการแสวงหาข้อมูลเชิงข้อเท็จจริงของผู้กระทำความผิดนั้นสามารถจำแนกออกได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่หนึ่ง การแสวงหาข้อมูลด้านรายได้จากระบบฐานภาษี กรมสรรพากร

การแสวงหาข้อมูลด้านรายได้จากระบบฐานภาษีของกรมสรรพากรนี้ เป็นระบบการแสวงหาข้อมูลที่ปรากฏอยู่ในประเทศสวีเดนและประเทศฟินแลนด์ กล่าวคือ กฎหมายได้รับรองให้เจ้าหน้าที่สรรพากร มีอำนาจเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับภาษีเงินได้ของบุคคลธรรมดาและของนิติบุคคล ด้วยการรายงานด้านภาษีของผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีและตีพิมพ์ลงในหนังสือปฏิทินภาษีเป็นประจำ ทั้งนี้ เพื่อใช้ในการประเมินรายได้ของประชากรในประเทศ และจากรายงานด้านภาษีดังกล่าวนี้เอง ทำให้ศาลหรือพนักงานอัยการ สามารถที่จะนำข้อมูลนั้นมาใช้ในการคำนวณอัตราค่าปรับแบบรายวันของผู้กระทำความผิดได้อย่างสะดวกและเป็นมาตรฐาน ซึ่งต้องยอมรับว่าข้อมูลด้านรายได้ที่จะถูกนำมาหักชำระภาษีในระบบฐานข้อมูลของกรมสรรพากรนี้ เป็นข้อมูลด้านรายได้ ที่กล่าวได้ที่มีความใกล้เคียงกับรายได้ที่แท้จริงเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ กฎหมายได้ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจ ในการสามารถสอบสวนเกี่ยวกับรายได้ของผู้กระทำความผิดในขณะที่ถูกจับกุมตัวอยู่ได้อีกทางหนึ่ง จึงยังเป็นการยืนยันข้อมูลในส่วนของรายได้ของผู้กระทำความผิดได้แม่นยำยิ่งขึ้น

กลุ่มที่สอง การแสวงหาข้อมูลด้านรายได้จากการสอบสวนหรือการให้ถ้อยคำ

การแสวงหาข้อมูลด้านรายได้จากวิธีการสอบสวนหรือการให้ถ้อยคำนั้น จากข้อมูลการศึกษาปรากฏอยู่ในประเทศเยอรมนีและประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีวิธีการโดยสรุป ดังนี้ กรณีประเทศเยอรมนี กฎหมายได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้รับผิดชอบในการให้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดโดยเฉพาะด้านรายได้จากการสอบสวน (สอบปากคำ) กล่าวคือ ศาลไม่ได้พิจารณารายได้ของผู้กระทำความผิด จากข้อมูลการเสียภาษีอย่างเช่นประเทศสวีเดนหรือประเทศฟินแลนด์ที่ได้กล่าวอธิบายไว้ในส่วนก่อนหน้า แต่ศาลจะนำข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้กระทำความผิด เช่น อาชีพ การว่างงาน สถานะความเป็นอยู่ เป็นต้น มาจากแฟ้มประวัติของผู้กระทำความผิดมาจากเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นสำคัญ โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจจะจัดทำข้อมูลพื้นฐานขึ้น ถัดมากรณีประเทศสหรัฐอเมริกา ใช้วิธีการสอบสวนเพื่อแสวงหาข้อมูลด้านรายได้โดยเจ้าพนักงาน ด้วยการสอบปากคำจากตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย และหากปรากฏข้อสงสัยเจ้าพนักงานก็สามารถส่งตรวจสอบข้อมูลเหล่านั้นได้ ทั้งนี้ ผู้พิพากษายังมีอำนาจในการมีคำสั่งให้ผู้ถูกกล่าวหา นำหลักฐานการชำระภาษีครั้งล่าสุดมาแสดงได้อีกด้วย แต่กรณีนี้มิใช่การนำเอาข้อมูลจากระบบฐานข้อมูลภาษีของกรมสรรพากรมาใช้โดยตรงเหมือนเช่นกรณีประเทศสวีเดน โดยผู้พิพากษาจะใช้อำนาจดุลพินิจในการพิจารณาว่าข้อมูลที่ได้รับมาเหล่านั้น มีความน่าเชื่อถือหรือไม่เพียงไร มีข้อสังเกตจากการศึกษาว่า จากวิธีการได้มาซึ่งข้อมูลด้านรายได้ของผู้กระทำความผิดข้างต้นนี้ มีนักวิชาการได้ตั้งข้อสังเกตขึ้นว่า “อาจมีการทุจริต “ และ “เลือกปฏิบัติ” ได้ กล่าวคือ โทษปรับในอัตราที่สูงสำหรับผู้กระทำความผิดที่ร่ำรวย อาจมีการจงใจให้เกิดการทุจริต เมื่อโทษปรับมีอัตราสูงมากก็มีโอกาสที่ทำให้เกิดการติดสินบนผู้มีอำนาจกำหนดอัตราค่าปรับที่สูงตามขึ้นไปด้วยเช่นเดียวกัน โดยผู้กระทำความผิดอาจจงใจให้ชำระค่าปรับที่ต่ำกว่าและหลีกเลี่ยงการพิจารณาคดีโดยวิธีการอันทุจริต นั่นคือ การจัดทำข้อมูลด้านรายได้ที่ไม่ตรงกับความเป็นจริงของผู้กระทำความผิด ซึ่งวิธีการนี้เป็นสิ่งที่จงใจให้เจ้าหน้าที่ปล่อยตัวผู้กระทำความผิดไปอย่างสูงมาก ในประเด็นดังกล่าวนี้ จึงนับว่าเป็นจุดอ่อนประการหนึ่งของวิธีการแสวงหาข้อมูลด้านรายได้ของผู้กระทำความผิดที่จะต้องให้ความสำคัญและระมัดระวังอย่างมีอาจละเลยไปได้

นอกจากนี้ จากข้อมูลการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินภาระค่าใช้จ่ายทางการเงินของผู้กระทำความผิดในกรณีของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ใช้วิธีการหักค่าใช้จ่ายในรูปแบบสัดส่วนร้อยละจากรายได้สุทธิของผู้กระทำความผิดในลักษณะเป็นลำดับขั้นค่าใช้จ่ายมาเป็นลำดับ ได้แก่ ก) สำหรับผู้กระทำความผิดที่มีภาระค่าใช้จ่ายทางการเงินของตนเอง (ของผู้กระทำความผิดเอง) ให้ใช้อัตราหักเป็นค่าใช้จ่ายสัดส่วนร้อยละ 15 ข) สำหรับผู้กระทำความผิดที่ต้องอุปการะเลี้ยงดูบุตร หรือผู้ที่ต้องพึ่งพิงฐานะทางการเงินของผู้กระทำความผิด ให้สามารถนำมาหักเป็นค่าใช้จ่ายได้ในสัดส่วน ดังต่อไปนี้ กรณีสองคนแรก ให้ใช้อัตราหักเป็นค่าใช้จ่าย สัดส่วนร้อยละ 15 ต่อคน กรณีสองคนถัดไป ให้ใช้อัตราหักเป็นค่าใช้จ่าย สัดส่วนร้อยละ 10

ต่อคน และกรณีคนถัดไปอีก ให้ใช้อัตราหักเป็นค่าใช้จ่าย สัดส่วนร้อยละ 5 ต่อคน จากวิธีการในการแสวงหาข้อมูลทั้งสองวิธีการนี้ ผู้ศึกษามีความเห็นว่ เมื่อนำมาพิจารณาเปรียบเทียบกับกรแสวงหารายได้ของผู้กระทำ ความผิดในฐานะเป็นผู้ประกอบการหรือผู้ประกอบการตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคแล้ว ผู้ศึกษามีทัศนคติ ความเห็นโน้มเอียงไปในบริบท การแสวงหาข้อมูลด้วยระบบฐานข้อมูลภาษีของกรมสรรพากรที่ใช้บังคับอยู่ใน ประเทศสวีเดนและประเทศฟินแลนด์ เนื่องจากว่า วิธีการดังกล่าวนี้ เป็นวิธีการที่เป็นฐานข้อมูลโดยหน่วยงาน รัฐที่มีความเป็นบรรทัดฐาน และผ่านการตรวจสอบข้อเท็จจริงทางข้อมูลมาแล้ว ซึ่งแน่นอนว่าผู้ประกอบการ หรือผู้ประกอบการจ่ย่อมจะต้องชำระภาษีเงินได้ไม่ว่าจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลทั้งสิ้น จึงทำให้การ นำเอาข้อมูลด้านรายได้มาใช้ประโยชน์เป็นฐานในการคิดคำนวณรายได้สุทธิแล้วเฉลี่ยรายวันของผู้กระทำ ความผิด มีความสะดวก รวดเร็วและมีความแม่นยำ โดยในส่วนของการจ่ายหรือภาระทางการเงินของผู้กระทำ ความผิดนี้ ผู้ศึกษาเห็นว่า วิธีการที่ปรากฏอยู่ในประเทศสวีเดนสามารถตอบสนองต่อประเด็นดังกล่าวนี้ได้ กล่าวคือหากผู้กระทำ ความผิดยังมีภาระค่าใช้จ่ายทางการเงินในด้านอื่น ๆ อีก เช่น การผ่อนชำระ อสังหาริมทรัพย์ การชำระดอกเบี้ยเงินกู้ การเลี้ยงดูผู้อยู่ในความรับผิดชอบ เป็นต้น ก็ให้เป็นหน้าที่ของผู้กระทำ ความผิด โดยการร้องขอต่อศาลหรือต่อพนักงานอัยการ เพื่อให้พิจารณาการคิดฐานค่าปรับรายวันแล้วเฉลี่ย ภายหลังจากที่มีการหักรายจ่ายในส่วนนี้ ทั้งนี้ ด้วยการแสดงพยานเอกสารต่อศาลหรือพนักงานอัยการในภาระ ค่าใช้จ่ายเหล่านั้น ซึ่งจะเป็นการให้ความยุติธรรมต่อฝ่ายผู้กระทำ ความผิดในเรื่องของฐานการคิดคำนวณรายได้ สุทธิที่ได้มีการหักค่าใช้จ่ายอันเป็นภาระทางการเงินที่มีอยู่จริง และเป็นข้อเท็จจริงของผู้กระทำ ความผิด ซึ่งในความเห็นของผู้ศึกษามีความคิดเห็นว่า เป็นความยุติธรรมมากกว่าระบบวิธีการหักค่าใช้จ่ายในรูปแบบ สัดส่วนร้อยละจากรายได้สุทธิของผู้กระทำ ความผิดของประเทศสหรัฐอเมริกา ในลักษณะจัดเป็นลำดับชั้น ค่าใช้จ่ายมาเป็นลำดับ เพราะวิธีการในกรณีหลังนี้ มิได้ประเมินและพิสูจน์จากรายจ่ายที่แท้จริงของผู้กระทำ ความผิด ซึ่งอาจเป็นปัจจัยที่นำไปสู่การสร้างความไม่เสมอภาคในการบังคับโทษปรับรายวันระหว่าง ผู้ประกอบการหรือผู้ประกอบการที่มีฐานะทางการเงินที่ร่ำรวยกับที่ยากจนขึ้นได้ ด้วยเหตุนี้ จากประเด็น ในเรื่องของข้อมูลด้านรายได้ของผู้กระทำ ความผิด จึงนับว่าเป็นประเด็นสาระสำคัญอย่างมากที่หากประเทศ ไทยจะนำระบบโทษปรับแบบรายวันมาใช้แก่คดีคุ้มครองผู้บริโภค ก็จะต้องมีกระบวนการที่เป็นบรรทัดฐาน ในการได้มาซึ่งข้อมูลด้านรายได้และรวมถึงภาระทางการเงินของผู้กระทำ ความผิดอยู่ด้วย เพราะหากไม่มี การเตรียมความพร้อม หรือสร้างบรรทัดฐานทางกระบวนการดังกล่าวนี้ไว้ ก็อาจส่งผลทำให้ประสิทธิภาพ ในการใช้ระบบ โทษปรับแบบรายวันเพื่อสร้างความเสมอภาคระหว่างผู้กระทำ ความผิดที่มีฐานะแตกต่างกัน ไม่เกิดประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

ดังนั้น จึงกล่าวสรุปภาพรวมของการศึกษาได้ว่า ระบบโทษปรับในทางสากล ประกอบด้วย 2 ระบบสำคัญ ได้แก่ ระบบโทษปรับแบบอัตราคงที่และระบบโทษปรับแบบผูกผันตามรายได้ หรือโทษปรับรายวัน ซึ่งกรณีของระบบโทษปรับแบบผูกผันตามรายได้ หรือโทษปรับแบบรายวันนั้น จะให้

ความสำคัญเป็นอย่างมากกับเรื่องของความเสมอภาคในการนำโทษปรับมาใช้บังคับแก่ผู้กระทำความผิด นัยนี้หมายถึง การบังคับใช้โทษปรับรายวัน จะต้องส่งผลกระทบต่อทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด หรือก็คือ “ตัวเงิน” โดยผลกระทบที่เกิดขึ้นจะต้องส่งผลไปถึงระดับที่ทำให้ผู้กระทำความผิดเกิดความรู้สึกเกรงและหลาบจำต่อโทษปรับดังกล่าว เพราะหากกระทำความผิดขึ้นอีก ก็จะทำให้ตัวเงินที่ตนเองมีอยู่จะต้องถูกนำไปชำระและสูญเสียไปกับการบังคับโทษปรับรายวัน อันเป็นการกระทบต่อสถานภาพทางการเงินของผู้กระทำความผิดโดยตรง ซึ่งระบบโทษปรับแบบรายวันนี้มีอัตราที่ผูกผันไปตามรายได้ของผู้กระทำความผิดเป็นนัยสำคัญ จึงทำให้การบังคับโทษปรับรายวันมีความสอดคล้องกับสถานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดอย่างแท้จริงและตรงไปตรงมา ไม่ว่าผู้กระทำความผิดนั้นจะมีฐานะยากจนหรือฐานะร่ำรวย ก็ย่อมจะต้องได้รับผลร้ายจากการบังคับโทษปรับอย่างเสมอภาคกัน แม้อัตราค่าปรับรายวันจะมีอยู่อย่างไม่เท่ากันตามฐานะทางการเงินของผู้กระทำความผิดก็ตาม ด้วยจุดเด่นของระบบโทษปรับแบบผูกผันตามรายได้หรือโทษปรับรายวันดังกล่าวนี้ ทำให้ในยุโรป เช่น ประเทศฝรั่งเศส ประเทศเยอรมนี เป็นต้น หรือกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย เช่น ประเทศฟินแลนด์ ประเทศสวีเดน เป็นต้น และรวมไปถึงประเทศสหรัฐอเมริกา ต่างยอมรับในผลของการบังคับโทษปรับอย่างเสมอภาคของระบบโทษปรับรายวันและนำมาใช้เป็นโทษปรับทั่วไปควบคู่ไปกับโทษปรับแบบอัตราคงที่อย่างผสมผสานกัน อย่างไรก็ตาม ในบริบทกฎหมายของประเทศไทย จากข้อมูลการศึกษาที่ปรากฏขึ้น ยังไม่ปรากฏการนำระบบโทษปรับแบบผูกผันตามรายได้ หรือโทษปรับแบบรายวัน มาใช้บังคับในการลงโทษปรับทางอาญา แต่จะยังคงไว้ซึ่งวิธีการลงโทษปรับตามระบบอัตราคงที่เป็นนัยสำคัญ แม้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 จะปรากฏบทบัญญัติกฎหมายที่กำหนดโทษให้ต้องรับผิดชอบในทางอาญาจากกรณีผู้ประกอบการกระทำการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคไว้หลากหลายกรณีก็ตาม และได้มีการนำเอาหลักโทษปรับรายวันมาใช้ (Day Fine) ตามที่ปรากฏอยู่ใน มาตรา 56/5 ที่ว่า ให้สามารถปรับรายวันได้ วันละไม่เกิน 20,000 บาท จนกว่าจะแสดงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ว่าได้ดำเนินการแล้ว เป็นต้น แต่วิธีการปรับดังกล่าวนี้ ก็ยังคงอยู่ในแดนและวิธีการของโทษปรับแบบอัตราคงที่เสียมากกว่า ทั้งนี้เนื่องจากว่ามีได้นำเอาฐานรายได้ของผู้กระทำความผิดมาคิดคำนวณเป็นสัดส่วนอัตราปรับรายวัน แต่กลับใช้ระบบเหมาปรับในอัตราวันละไม่เกิน 20,000 บาท ซึ่งอัตราค่าปรับที่มีได้นิ่งถึงรายได้ ของผู้ประกอบการหรือผู้ประกอบการนี้ อาจทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำและความไม่เสมอภาคระหว่างผู้กระทำความผิดที่ร่ำรวยกับผู้กระทำความผิดที่มีฐานะยากจนได้ ซึ่งนั่นก็คือความไม่ยุติธรรมกับผู้กระทำความผิด ด้วยเหตุนี้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องนำเอาระบบโทษปรับแบบผูกผันตามรายได้ หรือระบบโทษปรับรายวันมาใช้บังคับในคดีคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศไทยตามรายละเอียดที่จะได้กล่าวถึงไว้ในข้อเสนอแนะจากการศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาที่เกิดขึ้นเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบังคับใช้โทษปรับกับผู้ประกอบการหรือผู้ประกอบการธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็รรายเล็กหรือรายใหญ่อย่างเสมอภาคกัน จึงควรนำมาระบบโทษปรับแบบผกผันตามรายได้ของผู้กระทำความผิดมาใช้บังคับโดยการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ในการรับรองหลักการดังกล่าวนี้ขึ้น มีรายละเอียดเกี่ยวกับประเด็นข้อเสนอนี้ ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะทางหลักการ

จากข้อมูลการศึกษาที่ค้นพบว่า ระบบโทษปรับแบบผกผันตามรายได้ (Day fine) เป็นระบบการกำหนดโทษปรับที่จำนวนเงินปรับจะแปรผันตรงกับความหนักเบาของโทษที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิด และแปรผันไปตามรายได้หรือสถานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิด ในขณะที่ได้กระทำความผิด โดยการคิดคำนวณค่าปรับในรูปแบบรายวันจะขึ้นอยู่กับความรุนแรงของการกระทำความผิดและสถานะทางการเงินของผู้กระทำความผิดเป็นฐานคิดสำคัญ ทำให้แม้ว่าผู้กระทำความผิดจะมีฐานจากการกระทำความผิดฐานเดียวกันก็ตาม แต่ค่าปรับสำหรับผู้กระทำความผิดของแต่ละราย ก็จะมีจำนวนเงินค่าปรับที่แตกต่างกันออกไปตามสถานะทางการเงินของผู้กระทำความผิด ซึ่งในประเด็นดังกล่าวนี้เอง จากการศึกษาได้พบว่าเป็นสาระสำคัญที่ใช้เป็นจุดชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างไปจากการพิจารณาการปรับในระบบอัตราคงที่ (Fixed Fine) เพราะการพิจารณาค่าปรับตามระบบปรับแบบอัตราคงที่นี้จะพิจารณาสาระสำคัญเพื่อกำหนดค่าปรับใน 2 ประการเพียงเท่านั้น ได้แก่ ประการที่หนึ่ง ความรุนแรงของการกระทำ และประการที่สอง ผลความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิด แต่ไม่ได้นำเอาสถานะทางการเงินของผู้กระทำความผิดมาพิจารณาแต่อย่างใด แต่กลับกันในส่วนหลักเกณฑ์ เพื่อพิจารณาอัตราการปรับในระบบรายวันหรือแบบผกผันตามรายได้นั้น จะขึ้นอยู่กับปัจจัยถึง 3 ประการ ได้แก่ 1) ความรุนแรงของการกระทำ 2) ผลจากการกระทำ และ 3) สถานะทางการเงินของผู้กระทำความผิด ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะทางหลักการขึ้นว่า ประเทศไทยควรยอมรับในการนำเอาระบบโทษปรับแบบผกผันตามรายได้ หรือโทษปรับระบบรายวันมาใช้บังคับในคดีคุ้มครองผู้บริโภค ทั้งนี้ ด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมหมวดว่าด้วย “โทษปรับแบบรายวัน” ขึ้นในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 เป็นการเฉพาะ โดยมีหลักการการพิจารณาค่าปรับที่เหมาะสมต่อผู้กระทำความผิดจากปัจจัยพิจารณา 3 ประการ ได้แก่ 1) ความรุนแรงของการกระทำ 2) ผลจากการกระทำ และ 3) สถานะทางการเงินของผู้กระทำความผิด

2. ข้อเสนอแนะทางวิธีการ

ข้อเสนอแนะทางด้านวิธีการ มีรายละเอียด ดังนี้

1) สูตรการคิดคำนวณค่าปรับสุทธิในระบบรายวัน

จากข้อมูลการศึกษา พบว่า ในหลักการสากลระบบโทษปรับแบบรายวันจะมีปัจจัยที่ใช้ในการพิจารณาค่าปรับที่เหมาะสมอยู่ 3 ประการ ได้แก่ 1) ความรุนแรงของการกระทำ 2) ผลจาก

การกระทำ และ 3) สถานะทางการเงินของผู้กระทำความผิด ซึ่งผลจากการศึกษา พบว่า ในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีการออกแบบสูตรคำนวณทางคณิตศาสตร์ไว้อย่างเป็นระบบ ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะว่าให้นำระบบสูตรคำนวณโทษปรับแบบรายวันของประเทศสหรัฐอเมริกามาใช้บังคับ กล่าวคือ วิธีการคำนวณจำนวนโทษปรับแบบรายวัน ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่หนึ่ง การคำนวณอัตราโทษปรับรายวัน โดยคิดคำนวณมาจากความร้ายแรงของคดีและประวัติการก่ออาชญากรรมของผู้กระทำความผิด มาประกอบกับจำนวนเงินหรือรายได้ของผู้กระทำความผิด ขั้นตอนที่สอง วิธีการคิดคำนวณค่าปรับแบบรายวันนั้น จะพิจารณาได้จาก (1) รายได้สุทธิต่อวันของผู้กระทำความผิด ซึ่งรายได้สุทธิต่อวันนี้ จะคำนวณมาจากรายได้รวมทั้งหมด เช่น เงินเดือน เงินสวัสดิการต่าง ๆ เงินชดเชยจากการออกจากงาน เงินได้จากการแบ่งทรัพย์สินมรดก เป็นต้น (2) นำรายได้สุทธิตามข้อ (1) มาหักออกด้วยรายจ่ายที่เป็นค่าใช้จ่ายของผู้กระทำความผิด หรืออยู่ในความต้องรับผิดชอบของผู้กระทำความผิด เช่น ค่าอุปการะเลี้ยงดูครอบครัว ภาระทางการเงิน หนี้สิน เป็นต้น ปรากฏเป็นสูตรคำนวณทางคณิตศาสตร์ ดังนี้

$$\text{ค่าปรับ} = \text{จำนวนหน่วยโทษปรับ (พิจารณาจากรายได้ของผู้กระทำความผิดซึ่งหักค่าใช้จ่ายแล้ว)} \times \text{มูลค่าหน่วยโทษปรับ (กฎหมายกำหนดไว้ตามความร้ายแรงของความผิดที่ได้ก่อ)}$$

2) วิธีการในการพิจารณาเพื่อกำหนดวันปรับสุทธิ

จากข้อมูลการศึกษา พบว่า ในระบบโทษปรับแบบรายวันที่ใช้บังคับอยู่ในต่างประเทศ เช่น ประเทศสวีเดน ศาลจะพิจารณาจำนวนวันปรับ (amount of day) จากความร้ายแรงของการกระทำความผิด กล่าวคือ หากความผิดนั้นมีความร้ายแรงมาก จำนวนวันปรับก็จะสูงขึ้น ซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศสวีเดนกำหนดจำนวนวันที่จะปรับได้อยู่ในช่วงระหว่าง 30 วัน ถึง 150 วัน (มาตรา 2) ประเทศเยอรมนีประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 40 กำหนดให้พิจารณาถึงมูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิด วิธีการที่ใช้ในการกระทำความผิด และสภาพแวดล้อมที่ส่งผลให้การกระทำความผิดนั้นมีความรุนแรงขึ้นหรือเบาบางลงประกอบกันไปด้วย โดยกำหนดค่าปรับขั้นต่ำเท่ากับ 5 วันปรับ เว้นแต่กฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น และกำหนดขั้นสูงของวันปรับจะต้องไม่เกิน 360 วันปรับ และในกรณีที่มีการรวมโทษปรับเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิด จำนวนวันที่จะปรับบัญญัติไว้ถึง 720 วันปรับ อีกทั้งค่าปรับที่จะใช้ลงโทษผู้กระทำความผิดจะต้องไม่ต่ำกว่า 1 ยูโร และไม่เกิน 30,000 ยูโร โดยปริมาณวันปรับดังกล่าว จะบ่งบอกถึงความหนักเบาในความผิดที่ได้กระทำขึ้น ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะขึ้นว่า ควรนำเอารูปแบบการพิจารณาของประเทศเยอรมนี ซึ่งได้กำหนดให้พิจารณาถึงมูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิด วิธีการ ที่ใช้ในการกระทำความผิด และสภาพแวดล้อมที่ส่งผลให้การกระทำความผิดนั้นมีความรุนแรงขึ้นหรือเบาบางลงประกอบกัน เป็นแนวทางในการพิจารณาเพื่อกำหนดวัน

ปรับสิทธิในคดีคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศไทย และผู้ศึกษายังมีข้อเสนอต่อไปอีกด้วยว่า ควรกำหนดสัดส่วนวันปรับขั้นต่ำสุดและวันปรับขั้นสูงสุดไว้ด้วย โดยให้ยึดถือแบบอย่างของประเทศเยอรมนีอีกเช่นเดียวกัน กล่าวคือ กำหนดค่าปรับขั้นต่ำเท่ากับ 5 วันปรับ และกำหนดขั้นสูงของวันปรับจะต้องไม่เกิน 360 วันปรับ และในกรณีที่มีการรวมโทษปรับเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิด จำนวนวันที่จะปรับบัญญัติไว้ถึง 720 วันปรับ

3) วิธีการแสวงหาข้อมูลด้านรายได้ที่ถูกต้องของผู้กระทำความผิด

ในประเด็นของวิธีการแสวงหาข้อมูลด้านรายได้ที่ถูกต้องของผู้กระทำความผิดนั้น จากข้อมูลการศึกษา พบว่า เป็นปัจจัยตั้งต้นในการนำไปคิดคำนวณค่าปรับสิทธิของผู้กระทำความผิด เพื่อนำมาใช้ในการคำนวณค่าปรับ โดยรายได้ของผู้กระทำความผิดที่จะถูกนำมาใช้คำนวณค่าปรับศาลจะพิจารณาจากรายได้ของผู้กระทำความผิด ภายหลังจากที่หักจากค่าใช้จ่ายที่จำเป็นของผู้กระทำผิดแล้ว เช่น ภาษี หนี้สิน และหรือภาระค่าใช้จ่ายประจำ เป็นต้น ดังนั้น การแสวงหาข้อมูลในเรื่องของรายได้ของผู้กระทำความผิด จึงหมายความว่า 1) รายได้ถัวเฉลี่ยต่อวันของผู้กระทำความผิด และ 2) ภาระความรับผิดชอบด้านหนี้หรือด้านการเงินของผู้กระทำความผิด ซึ่งในรายละเอียดด้านวิธีการแสวงหาข้อมูลรายได้ของผู้กระทำความผิดนี้ ปรากฏว่าในประเทศสวีเดนและประเทศฟินแลนด์ การแสวงหาข้อมูลด้านรายได้ กฎหมายกำหนดให้นำเอาข้อมูลมาจากระบบฐานภาษีของกรมสรรพากร และหากผู้กระทำความผิดยังมีภาระค่าใช้จ่ายทางการเงินในด้านอื่น ๆ อีก เช่น การผ่อนชำระอสังหาริมทรัพย์ การชำระดอกเบี้ยเงินกู้ เป็นต้น กฎหมายของประเทศสวีเดนก็เปิดช่องให้ผู้กระทำความผิด สามารถร้องขอต่อศาลหรือพนักงานอัยการให้ปรับลดค่าปรับลงได้ตามส่วนอีก ทั้งนี้ ด้วยการแสดงพยานเอกสารต่อศาลหรือพนักงานอัยการในภาระค่าใช้จ่ายเหล่านั้น ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะในประเด็นของวิธีการแสวงหาข้อมูลด้านรายได้ที่ถูกต้องของผู้กระทำความผิดที่จะนำมาใช้ในระบบโทษปรับรายวันในคดีคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศไทย กล่าวคือ ให้นำเอาฐานข้อมูลการชำระภาษีของผู้ประกอบการหรือผู้ประกอบการไม่ว่าจะในฐานะบุคคลธรรมดาหรือในฐานะนิติบุคคล จากกรมสรรพากร หรือกรมสรรพสามิตตามกรณี มาใช้เป็นฐานข้อมูลยืนยันรายได้ของผู้กระทำความผิดในคดีคุ้มครองผู้บริโภคตามแบบอย่างของประเทศสวีเดนและประเทศฟินแลนด์ ซึ่งหากผู้กระทำความผิดยังมีภาระค่าใช้จ่ายทางการเงินในด้านอื่น ๆ อีก นอกเหนือไปจากสัดส่วนวิธีการคิดคำนวณค่าปรับสิทธิตามข้อเสนอแนะที่ได้เสนอไว้ในข้อ 1) เช่น การผ่อนชำระอสังหาริมทรัพย์ การชำระดอกเบี้ยเงินกู้ เป็นต้น ก็ให้ผู้กระทำความผิด สามารถร้องขอต่อศาลหรือพนักงานอัยการให้ปรับลดค่าปรับลงได้ตามส่วนอีก ทั้งนี้ ด้วยการแสดงพยานเอกสารต่อศาลหรือพนักงานอัยการในภาระค่าใช้จ่ายเหล่านั้นเพื่อให้เกิดความยุติธรรมอย่างสูงสุดแก่ผู้ต้องชำระค่าปรับในระบบรายวันปรับ

4) องค์ครที่มีอำนาจพิจารณาค่าปรับในระบบรายวัน

ในประเด็นขององค์ครที่มีอำนาจพิจารณาค่าปรับในระบบรายวัน จากข้อมูลการศึกษา พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 10 ประกอบมาตรา 39 กฎหมาย ได้กำหนดให้

“คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค” เป็นผู้รับผิดชอบหรือมีอำนาจลงโทษทั้งทางแพ่งและทางอาญาแก่ผู้กระทำความผิด แต่อำนาจในกรณีของการปรับของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ณ ปัจจุบัน จะเป็นอำนาจดุลพินิจเพื่อการเปรียบเทียบปรับในคดีอาญาในระบบโทษปรับแบบอัตราคงที่เป็นสำคัญ ซึ่งมีใช้รับโทษปรับแบบรายวัน โดยในระบบสากลนั้น จากข้อมูลการศึกษาปรากฏอย่างชัดเจนว่า ไม่ว่าจะเป็นประเทศสวีเดน ประเทศฟินแลนด์ ประเทศเยอรมนี ประเทศฝรั่งเศส และประเทศสหรัฐอเมริกา กฎหมายต่างรับรองให้ “องค์กรศาล” เป็นผู้มีอำนาจในการพิจารณากำหนดค่าปรับในระบบรายวันของผู้กระทำความผิดทั้งสิ้น เนื่องจากกรอบการพิจารณาความรุนแรงของการกระทำผิดที่เกิดขึ้นในคดี จำต้องอาศัยการพิสูจน์ทราบในรายละเอียดทางคดี โดยเฉพาะพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและการนำเข้ามาพิสูจน์ในกระบวนการพิจารณาคดี โดยหากผ่านกระบวนการพิสูจน์จนสิ้นสงสัยในการกระทำความผิดในครั้งนั้นแล้ว ก็ย่อมเป็นการเพียงพอที่จะถือว่าตัวผู้กระทำความผิดได้ใช้สิทธิในการต่อสู้คดีอย่างเต็มที่แล้วนั่นเอง ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะขึ้นว่า ควรรับรองไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ในหมวดว่าด้วย การปรับในระบบรายวัน ให้องค์กรศาลเป็นผู้มีอำนาจในการพิจารณาค่าปรับในระบบรายวันตามแบบอย่างของประเทศสวีเดน ประเทศฟินแลนด์ ประเทศเยอรมนี ประเทศฝรั่งเศส และประเทศสหรัฐอเมริกา ที่ได้ค้นพบหลักคิดวิธีการจากการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- [1] วราภรณ์ ศิริสังข์วัฒน์. (2540). *โทษปรับ : ศึกษากรณีระบบวันปรับ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [2] ณัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน. (2555). *กฎหมายอาญาและอาชญาวิทยาชั้นสูง ทฤษฎีการลงโทษ หน่วยที่ 6 สาขาวิชานิติศาสตร์*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- [3] พยงค์ สิ้นธนาภา. *บทบาทและหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติด้านการสืบเสาะและพินิจ*. เอกสารประกอบผลงานเรื่องที่ 1. กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม.
- [4] สหชน รัตนไพจิตร. (2527). *ความประสงค์ของการ ลงโทษอาญา : ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- [5] อิศร์กุล อุณหเขต. (2556). *ระบบค่าปรับทางอาญา*. กรุงเทพฯ : เปนไท.
- [6] Elena Kantorowicz-Reznichenko, Maximilian Kerk. (2020). *Day Fines: Asymmetric Information and the Secondary Enforcement System*. European Journal of Law and Economics.
- [7] คณะก้าวหน้า. (2565). *Day-fine ไม่ใช่แค่เรื่องของค่าปรับ*. สืบค้นเมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2566, จาก <https://progressivemovement.in.th>. ()

- [8] M Riihjärvi. (1996). *Corporate Criminal Liability – Finland in de Doelder and Tiedemann (eds), La Criminalisation du Comportement Collectif.*
- [9] Hans-Jorg Albrecht, & Elmer H. Johnson. (1980). *Fines and Justice Administration: The Experience of the Federal Republic of Germany.* International Journal of Comparative and Applied Criminal Justice. 4(1).
- [10] เพลินตา ตันรังสรรค์. (2554). สัมมนาระดมความคิดเห็น เรื่อง แนวทางการจัดแบ่งกลุ่มความผิดและโทษ ในประมวลกฎหมายอาญาไทย. *วารสารจตุนิติ*, ก.ค. - ส.ค.
- [11] อุทัย อาทิวะช. (2554). *รวมบทความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.เจ.พรีนติ้ง.
- [12, 13] พิษยนต์ นิพาสพงษ์. (2542). *โทษปรับโดยกำหนดตามวันและรายได้ (Day Fine)*. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.